

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Simone Bohinc

PREDNOSTI IN POMANJKLJIVOSTI NEURADNE RAZVOJNE
POMOČI

Diplomsko delo

Ljubljana, 2006

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Simone Bohinc

mentorica: doc.dr. Maja Bučar

PREDNOSTI IN POMANJKLJIVOSTI NEURADNE RAZVOJNE
POMOČI

Diplomsko delo

Ljubljana, 2006

POVZETEK: PREDNOSTI IN POMANJKLJIVOSTI NEURADNE RAZVOJNE POMOČI

Da bi pomagali izkoreniniti dejavnike revščine ali vsaj omiliti revščino, si mednarodna skupnost že dolga leta prizadeva najti prave načine, ki bi omogočili državam tretjega sveta uspešnejšo razvojno pot. Pomembno vlogo tu igra razvojna pomoč, ki je lahko uradna ali neuradna. Neuradna razvojna pomoč je predvsem značilna za nevladne organizacije, od katerih mnoge svoje storitve usmerjajo v države tretjega sveta. Ena takih nevladnih organizacij je Humana, katere mnogostransko udejstvovanje na afriškem kontinentu sega na področja izobraževanja otrok in odraslih, redistribucijo rabljenih oblačil (izkupiček služi za finančno podporo sami organizaciji), njihova glavna naloga pa je seznanjanje ljudi z možnostjo okužbe in samo boleznijo HIV/AIDS. Tovrstna neuradna razvojna pomoč na lokalni ravni ima svoje pomanjkljivosti, vendar mnogo več prednosti, kar diplomsko delo pokaže na primeru Humane.

Ključne besede: razvoj, razvojna pomoč, nevladne organizacije, Humana.

ABSTRACT: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF UNOFFICIAL DEVELOPMENT AID

In order to eradicate the causes of poverty and reduce the poverty itself, the international community has tried to find proper ways which would lead the third world countries to a prosperous path of development. Development aid, both official and unofficial, has played a significant role. Unofficial development aid is most often the characteristics of non-governmental organizations, who offer their services to third world countries. One of them is the NGO Humana whose various activities in Africa combine education of children and adults, redistribution of clothing (the money earned is used for financing the organization), but their main attempt goes to informing people with HIV/AIDS infection and disease. This kind of unofficial development aid has its disadvantages, but many more advantages, as proven by the thesis on the case study of Humana.

Key words: development, development aid, non-governmental organizations, Humana.

KAZALA

KAZALO VSEBINE

1. UVOD Z METODOLOŠKO HIPOTETIČNIM OKVIROM.....	8
2. RAZVOJ IN RAZVOJNA POMOČ.....	11
2.1. OPREDELITEV POJMA RAZVOJ	11
2.2. OPREDELITEV POJMA DRŽAVE V RAZVOJU	15
2.2.1. Opredelitev Svetovne banke	15
2.2.2. Opredelitev Programa ZN za razvoj - UNDP	16
2.2.3. Opredelitev Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj - OECD	17
2.3. OPREDELITEV POJMA RAZVOJNA POMOČ	18
2.3.1. ZN in razvojna pomoč	21
2.3.2. IDA in razvojna pomoč.....	23
2.3.3. EU in razvojna pomoč	25
2.3.4. Motivi dodeljevanja razvojne pomoči	28
2.3.5. Kakovost razvojne pomoči	30
2.3.6. Kdo so prejemniki in kdo donatorji razvojne pomoči?.....	31
2.3.7. Kdaj je razvojna pomoč učinkovita?.....	35
3. NEVLADNA ORGANIZACIJA VS. DRŽAVA	37
3.1. OPREDELITEV POJMA NEVLADNA ORGANIZACIJA.....	37
3.1.1. Izzivi NVO.....	39
3.1.2. NVO in razvojna pomoč - prednosti?	40
4. HUMANA PEOPLE TO PEOPLE.....	43
4.1. KAJ OZ. KDO JE HUMANA?	44
4.2. HUMANA - PODROČJA DELOVANJA.....	47
4.2.1. Izobraževanje razvojnih inštruktorjev in Izobraževalni center.....	49
4.2.2. Pomoč otrokom.....	50
4.2.3. Šole za otroke in mladino	52
4.2.3.1. Male šole prihodnosti.....	53
4.2.3.2. Šole za otroke iz ulice.....	54
4.2.3.3. Poklicno šolanje - temeljni kamen.....	54

4.2.4. Izobraževanje kmetov	55
4.2.5. Redistribucija rabljenih oblačil	57
4.2.5.1. Rabljena oblačila - zbiranje v Evropi in Združenih državah Amerike	57
4.2.5.2. Rabljena oblačila - prodaja v Afriki in Indiji.....	58
4.2.6. Hope Humana v boju proti virusu HIV/AIDS	59
4.2.7. TCE - popoln nadzor nad epidemijo	60
4.2.7.1. Delo terenskih delavcev	61
4.2.7.2. TCE cilji.....	63
4.2.7.3. Primer - TCE v Zimbabveju	64
4.2.7.4. TCE - zaključki	67
5. NVO KOT ODGOVOR NA UČINKOVITOST RAZVOJNE POMOČI NA LOKALNI RAVNI.....	69
6. SEZNAM VIROV	73

KAZALO TABEL

Tabela 2.3.2. Milenijski razvojni cilji - MDG	22
Tabela 2.3.2.1. Prikaz 10-ih največjih prejemnic pomoči IDA v letu 2005	24
Tabela 2.3.1. Kategorije akterjev razvojne pomoči	32
Tabela 2.3.4.1. Dogovor iz Monterrey-a.....	33
Tabela 4.1.1. NVO - članice Federacije Humana gibanje od ljudi do ljudi.....	46

KAZALO SLIK

Slika 4.2.7.1. Prikaz razširjenosti TCE v afriških državah	61
Slika 4.2.7.3.1. Primer TCE razdelitve - Mashonaland	64

SEZNAM KRATIC

ACP	<i>Africa-Caribbean-Pacific Group</i>
AGFUND	<i>Arab Gulf Programme for United Nations Development Organization</i>
AIDS	<i>Acquired Immunodeficiency Syndrome</i>
BDP	bruto domači proizvod
DAC	<i>Development Assistance Committee</i>
DAPP	<i>Development Aid from People to People</i>
DVR	država v razvoju
ECHO	<i>European Commission Humanitarian Office</i>
EK	Evropska Komisija
ERS	Evropski razvojni sklad
EU	Evropska Unija (<i>European Union</i>)
GDI	<i>Gender Related Development Index</i>
GDP	<i>Gross Domestic Product</i>
GEM	<i>Gender Empowerment Measure</i>
GS	Generalna Skupščina
HDI	<i>Human Development Index</i>
HIV	<i>Human Immunodeficiency Virus</i>
HPI	<i>Human Poverty Index</i>
IBRD	Mednarodna banka za obnovo in razvoj (<i>The International Bank for Reconstruction and Development</i>)
IDA	Mednarodno razvojno združenje (<i>International Development Association</i>)
IFC	Mednarodna finančna korporacija (<i>International Finance Corporation</i>)
MDG	<i>Millenium Development Goals</i>
MIGA	Mednarodna agencija za zavarovanje investicij (<i>Multilateral Investment Guarantee Agency</i>)

MNVO	Mednarodna nevladna organizacija
NPO	Neprofitna organizacija
NVO	Nevladna organizacija
ODA	<i>Official Development Assistance</i>
OECD	<i>Organization for Economic Cooperation and Development</i>
PES	<i>Perpendicular Estimate System</i>
PRS	<i>Poverty Reduction Strategy</i>
TCE	Total Control of the Epidemic
UL	Ustanovna Listina
UNDP	<i>United Nations Development Programme</i>
UNEP-	<i>United Nations Environment Programme - World Conservation</i>
WCMC	<i>Monitoring Centre</i>
UNICEF	Sklad ZN za otroke (<i>United Nations Children's Fund</i>)
ZN	Združeni narodi

1. UVOD Z METODOLOŠKO HIPOTETIČNIM OKVIROM

Nenehne spremembe mednarodnih odnosov v svetu vplivajo na odnose tako med državami kot med podjetji ter nevladnimi organizacijami (NVO)¹. Najsi bodo te domače ali pa mednarodne. Naprednejša komunikacija povezuje ljudi in njihove ideje do te mere, da premagajo oviro državnih meja ter se združujejo na podlagi prepričanja ali ideologije ali nekega skupnega cilja. Tak skupni cilj je lahko okoljevarstveno prizadevanje (npr. mednarodna neprofitna organizacija Greenpeace (Internet 1)), reševanje živalskih vrst, ki jim grozi izumrtje (npr. medvladna mednarodna organizacija UNEP-WCMC (Internet 2)²) ali pa boj za človekove pravice (npr. mednarodna neprofitna organizacija Amnesty International (Internet 3)). Moje zanimanje pa je usmerjeno v prizadevanje za višji prag življenjskega minimuma v t.i. tretjem svetu. Seveda se mi na tem mestu takoj postavi vprašanje, kakšen je sploh zadovoljiv življenjski minimum. Za nekoga je to dostop do zdravniške pomoči in zdravil, cepljenja po predpisih Svetovne zdravstvene organizacije, za nekoga drugega pa je to nenehna rast bruto domačega proizvoda na prebivalca (*Gross Domestic Product (GDP) per capita - BDP*).

Merila o sprejemljivosti življenjskega minimuma so torej različna, lahko bi celo rekli odvisna od posameznika, ki jih sprejema. Vendar pa se mnenja posameznikov-strokovnjakov za tovrstna razvojna vprašanja (pa tudi vsa druga) pogosto združujejo v enotno mnenje znotraj NVO, le-te pa v domačih ali mednarodnih okvirjih posredujejo v državah v razvoju (DVR).

¹ Nevladne organizacije, v nadaljevanju NVO, z izjemo v hipotezi uporabljenega termina.

² UNEP-WCMC (v angleškem originalu *United Nations Environment Programme World Conservation Monitoring Centre*), ki je institucija za implementacijo okoljevarstvene politike ZN (Združeni narodi, v angleškem originalu *United Nations*), in se ukvarja z ohranjanjem izumrtju grozečim živalskim in rastlinskim vrstam.

Ravno zato, ker naj bi NVO združevala visoko priznane strokovnjake na svojih področjih, ki so tudi aktivno vpleteni v določen problem in imajo tako dostop do informacij iz prve roke, menim, da lahko učinkovito nastopijo v danih okoliščinah in na lokalni ravni.

Tako bo moje raziskovanje v tej diplomski nalogi usmerjala naslednja hipoteza:

» Pri nujenju razvojne pomoči so lahko zaradi svojega načina delovanja nevladne organizacije na lokalni ravni zelo uspešne.«

V diplomski nalogi bom uporabila opisno metodo, s pomočjo izsledkov iz projektne delo NVO *Humana People to People Movement* (Humana, Internet 4)³, katero bom uporabila za primer, pa bom analizirala njihovo vsebino. Za svojo raziskavo bom uporabila tako primarne vire (to so različna poročila in dokumenti EU ter Humane) kot sekundarne vire (knjige, članke, druga poročila), v veliko pomoč pa mi bo tudi svetovni splet.

V prvem delu bom sprva opredelila pojem **razvoj** in njegovo različno dojetje, kjer bom s pomočjo ortodoksnega in kritičnega pristopa (Thomas 1998: 449-467) skušala prikazati, kako razlike v vrednotenju razvoja lahko prikažejo dvoletno sliko in podatke o stanju razvitosti oz. nerazvitosti konkretne DVR. Nadalje bom usmerila razmišljanje v **razvojno pomoč**, kaj to je, kakšne so njene oblike in kaj pomeni za DVR, katerih pojem bom prav tako opredelila. Ravno pri mnogih oblikah razvojne pomoči v veliki meri pridejo do izraza **nevladne organizacije**, ki s svojo prisotnostjo, dostopom do informacij in sodelovanjem z lokalnim prebivalstvom DVR lahko neposredno posredujejo.

³ Humana, mednarodna nevladna in neprofitna organizacija združenj, povezanih v federacijo, s skupnim imenom Humana. V angleškem originalu *The International Humana People to People Movement*. Njen podroben nastanek, delo in razvoj bom opisala v 4. poglavju.

Pojem NVO bom opredelila v tretjem poglavju, čeprav naj že na tem mestu opozorim bralca, da me izmed mnogih tipov mednarodnih organizacij⁴ zanimajo le značilnosti NVO, in sicer v povezavi z nudenjem razvojne pomoči, katerih oblike dodeljevanja bom prav tako navedla. Omenila bom tudi razvojno politiko nekaterih glavnih mednarodnih organizacij, ki se ukvarjajo z razvojno pomočjo.

V četrtem poglavju bom kot študijo primera predstavila način razvojne pomoči kot jo izvajajo v NVO Humana in predvsem njen projekt boja proti virusu HIV/AIDS (*Human Immunodeficiency Virus* in *Acquired Immunodeficiency Syndrome*) pod skupnim imenom *Total Control of the Epidemic* (TCE)⁵. Humana s svojim človekoljubnim delom in dolgoletno predanostjo pomaga na številnih kriznih območjih v Afriki, Aziji, Evropi in Severni Ameriki (Internet 4).

S pomočjo študije primera bom skušala dokazati zastavljeno hipotezo, njeno ovrednotenje ter ugotovitve pa bodo sledile v zaključnem poglavju.

V prvih treh poglavjih bom tako analizirala splošne ugotovitve o razvojni pomoči in jih v četrtem poglavju na primeru študije Humana skušala dokazati in konkretizirati. V zaključnem poglavju pa se bom ponovno vrnila nazaj na splošno raven analize ter podajanja sklepov.

⁴ V diplomski nalogi se bomo srečali še z naslednjimi pojmi: nevladne organizacije (NVO), brez nujnega predpostavljajanja njihovega mednarodnega delovanja; mednarodne nevladne organizacije (MNVO), ki pa bodo jasno začrtale njihov mednarodni značaj ter neprofitne organizacije (NPO), ki delujejo brez dobičkonosnih ciljev za ustanovitelja. V nadaljevanju te diplomske naloge bom uporabljala navedene kratice.

⁵ Več o tem v poglavju 4.2.7.

2. RAZVOJ IN RAZVOJNA POMOČ

2.1. OPREDELITEV POJMA RAZVOJ

Po Todaru (1989: 62) je razvoj večdimenzionalen proces, ki vključuje reorganizacijo celotnega gospodarskega in socialnega sistema. Poleg izboljšav v prihodkih vključuje tudi radikalne spremembe v institucionalnih, socialnih in administrativnih strukturah ali celo spremembo verovanj in navad. Te spremembe vodijo do oblikovanja življenjskih pogojev, ki posameznikom omogočajo, da sami izberejo tak način življenja, ki je v skladu z njihovimi materialnimi in duhovnimi potrebami (Bučar in Rojec 2002/2003a: 16). V prid razvoju vsakega posameznika pa je gotovo zmožnost, da:

- i) živi dolgo in zdravo življenje,
- ii) se izobražuje,
- iii) živi spodoben življenjski standard, ki mu omogoča zadovoljevanje osnovnih človekovih potreb, kot so pitna voda in čista hrana, pa obleka in streha nad glavo,
- iv) sem bi lahko prišteli še osnovno zdravstveno zaščito ter zaščito pred nasiljem (Kegley in Wittkopf 2001: 149-150),
- v) pomembna vrednota razvoja je tudi svoboda, npr. politična in tista o odločanju glede števila potomcev (Bučar in Rojec 2001: 17-18).

Vendar pa se je definicija razvoja šele v zadnjem času razvila v tako mnogostranskem smislu. Do 70. let prejšnjega stoletja se je razvoj opredeljeval kot izključno gospodarski fenomen, kot sposobnost države, da ustvari in vzdržuje gospodarsko rast na 5 - odstotni ali 7 - odstotni letni ravni (Bučar in Rojec 2002/2003a: 14). Rast BDP naj bi se potem postopoma prelila k množicam. Izkazalo pa se je, da sama gospodarska rast ni bila dovolj, saj ni prinesla sprememb v življenjskem standardu večine državljanov, v ospredje so namreč stopili problemi revščine, nezaposlenosti in neenakosti (Todaro 1989: 87-88).

Postalo je očitno, da je BDP na prebivalca sicer najbolj razširjeno merilo gospodarske uspešnosti neke države, kot merilo človeškega razvoja pa je lahko precej zavajajoč indikator (Kegley in Wittkopf 2001: 137).

S pomočjo teh izsledkov so leta 1990 pri Združenih narodih (ZN) v okviru Programa za razvoj (*United Nations Development Programme* - UNDP) BDP-ju kot dotedanjemu edinemu kazalcu razvoja dodali še indeks človeškega razvoja (*Human Development Index* - HDI), ki presega zgolj finančne kazalce, saj poleg dohodka na prebivalca upošteva še pričakovano življenjsko dobo ob rojstvu in stopnjo izobrazbe (Ibid.: 150).

K širšemu vrednotenju HDI-ja se bomo še vrnili v podpoglavju o DVR, sedaj pa si s pomočjo ortodoksnega in kritičnega pristopa avtorice Thomasove (1998) nazorneje pogledimo, do kakšnih nedoslednosti lahko pride, če kot kazalec razvoja upoštevamo samo BDP na prebivalca, in katere kazalce še potrebujemo za celosten vpogled na razvoj.

Ortodokсни pristop večinoma sledi zahodni liberalni interpretaciji razvoja, ki kot kazalec razvoja upošteva BDP na prebivalca ter rast industrije (Pease 2003). Vključuje spreminjanje tradicionalnih kmetijskih družb v sodobne, ki temeljijo na denarju (gotovini), porabi in delu proti plačilu (Rostow v Peasovi 2003). Trgi naj bi bili prednostna rešitev za revščino in nerazvitost, saj so se, po njihovem prepričanju, izkazali za najbolj učinkovite pri razvijanju industrije ter produkcije (Pease 2003: 178).

Revščina in nerazvitost sta namreč, po ortodoksnem pristopu, rezultat iracionalnih državnih politik ter regulativ, npr. razvijanje izvoznih podjetij brez komparativnih prednosti spodbuja neučinkovito industrijo, saj so taka podjetja, ko so enkrat izpostavljena mednarodni konkurenci, obsojena na propad (Ibid.).

Močno oviro razvoju naj bi predstavljala tudi rast populacije, ki je v najrevnejših državah največja in spodbuja že tako skromno gospodarsko rast (Ibid.).

Razvoj po **kritičnem pristopu** pa je zmožnost ljudi, da z lastnim trudom zadovoljijo svoje materialne in nematerialne potrebe (Thomas 1998: 453). Tako imajo različne družbe možnost postaviti lastne standarde razvoja, ki jih oddalji od zahodnih standardov in konstantnega primerjanja z njimi. Razvoj se, po kritičnem pristopu, meri z drugimi kriteriji, kot so npr. izpolnjevanje osnovnih človekovih potreb, stanje naravnega okolja in možnost marginaliziranih do političnega vključevanja (Ibid.). Ta kriterij kaže na kvaliteto človekovega življenja.

Ko sem v prejšnjem podpoglavju pisala o definiciji in redefiniciji razvoja, lahko zdaj s pomočjo ortodoksnega in kritičnega pristopa ugotovimo, da ima tudi **revščina** več razsežnosti. Glede na kriterij Svetovne banke, ki je leta 1990 določila, da v skrajni revščini živijo ljudje, ki imajo za preživetje manj kot dolar dnevno, v revščini pa tisti, ki se preživljajo z največ dvema dolarjema na dan, izraženo v kupni moči (Internet 5), ugotavljam, da so tovrstni izračuni narejeni po nekem matematičnem modelu, ki je primeren le za zahodni način razmišljanja. Tudi Van Reisen (2001: 21) ugotavlja, da revščine ni mogoče analizirati le s pomočjo dohodkovne analize, temveč, da se revščina nanaša na zmožnost posameznika, da živi dolgo, zdravo in ustvarjalno življenje ter da dosega zadovoljiv življenjski standard in z njim povezane osnovne človekove potrebe. Pomeni pa tudi pomanjkanje varnosti in politične svobode, vključno z zanikanjem človekovih pravic in omejenimi možnostmi sodelovanja v družbenem in političnem življenju (UNDP 1997: 15-16). Tako bi obe opredelitvi lahko uvrstila h kritičnemu pristopu.

Kritični pristop ortodoksnemu še očita etnocentričnost ter neprimernost pri merjenju kakovosti življenja. Ne upošteva npr. neplačanega dela žensk in otrok na kmetijah ter doma, pri svojih statističnih analizah upošteva le delo proti plačilu.

Če kot kazalec razvoja upoštevamo le BDP na prebivalca, potem spregledamo druge zelo pomembne kazalce, kot so dostop ljudi do primerne hrane in zdravstvene oskrbe, niti ne prepoznamo meje med revnimi in bogatimi znotraj DVR. BDP statistike ne pokažejo, da se propad med njimi konstantno povečuje.

Ortodoksni pristop prav tako ne upošteva kolonialne zgodovine DVR, kamor spadajo države Azije, Afrike in Južne Amerike. Peasova (2003) navaja, da naj bi namreč bila nerazvitost teh dežel le posledica razširjenega kapitalizma t.i. razvitega sveta. Posledice lahko danes opazujemo v okviru Evropske Unije (EU), ki odkrito favorizira razvojno pomoč bivšim francoskim kolonijam, medtem ko je bivša britanska kolonija Indija očitno deležna manj razvojne pomoči. EU je namreč še posebej povezana z 78 partnerskimi državami Afrike, Karibov in Pacifika (*Africa-Caribbean-Pacific Group - ACP*), vsemi bivšimi francoskimi kolonijami (Internet 13).

Še preden pa nadaljujem z oblikovanjem svetovne razvojne pomoči, naj opredelim še pojem DVR, ki je bil že večkrat omenjen.

2.2. OPREDELITEV POJMA DRŽAVE V RAZVOJU

Po Todaru (1989: 27) so DVR tiste države, ki niso sposobne razvijati vrednot razvoja in dosežati ciljev le-tega. Zanje so značilni nizek dohodek na prebivalca, nizka življenjska raven in nizke stopnje produktivnosti. Za DVR so značilne še visoka rast prebivalstva, naraščajoča stopnja nezaposlenosti in podzaposlenost. Odvisne so od kmetijske proizvodnje in izvoza primarnih izdelkov, obremenjene so z odplačevanjem zunanjega dolga in zaradi vsega naštetega so v mednarodni skupnosti zelo ranljive.

Oglejmo si še, kako so DVR definirane po opredelitvah Svetovne banke, UNDP ter Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (*Organization for Economic Cooperation and Development* - OECD).

2.2.1. Opredelitev Svetovne banke

Skupina Svetovne banke⁶ je družina petih samostojnih mednarodnih institucij (Internet 7) in trenutno šteje 184 članic (Internet 8). Je najvplivnejša med vsemi mednarodnimi bankami za financiranje razvoja (Mrak 2002: 455). Svetovna banka svoja sredstva namenja samo manj razvitim državam članicam, katerih upravičenost do sredstev pa ugotavlja glede na BDP na prebivalca. Po kriteriju med DVR sodijo države s prihodkom 10.065 dolarjev ali manj v letu 2004. Da bi DVR postale razvite, morajo imeti stabilno gospodarstvo, nizek zunanji dolg in preseči morajo zgoraj omenjeno vsoto BDP na prebivalca, torej več kot 10.065 dolarjev v letu 2004 (Internet 9).

Največji del uradne razvojne pomoči v okviru skupine Svetovne banke zagotavlja Mednarodno razvojno združenje (IDA) (leta 2003 je znašala približno 87 odstotkov).

⁶ M. Mrak (2002: 455) loči med skupino Svetovne banke, s katero označuje vseh 5 institucij; IBRD (Mednarodna banka za obnovo in razvoj), IDA (Mednarodno razvojno združenje), IFC (Mednarodna finančna korporacija), MIGA (Mednarodna agencija za zavarovanje investicij) in regionalne banke za financiranje razvoja. Termin Svetovna Banka pa uporablja kot skupni naziv za IBRD in IDA.

IDA predstavlja t.i. »mehko okno« Svetovne banke, saj je največja multilateralna finančna institucija za usmerjanje koncesijskih sredstev (večinoma posojil) v gospodarsko najmanj razvite države sveta (Mrak 2002: 470, 471)⁷. Po drugi strani pa IBRD predstavlja »trdo okno« Svetovne banke, saj odobrava kredite državam članicam po komercialnih pogojih (Ibid.). Članstvo v IBRD je pogoj za članstvo v IDA, ki trenutno šteje 165 držav članic (Internet 38).

2.2.2. Opredelitev Programa ZN za razvoj - UNDP

UNDP je oblikoval indeks človekovega razvoja - HDI, ki je danes najpogosteje uporabljen kazalec razvoja, združuje namreč finančne kazalce in neekonomske socialne indikatorje⁸ (Bučar in Rojec 2001: 7-8). Glede na HDI so države razvrščene v tri skupine:

- i) visok človeški razvoj: države s HDI 0,800 in več (55 držav)
- ii) srednje visok človeški razvoj: države s HDI od 0,500 do 0,799 (86 držav)
- iii) nizek človeški razvoj: države s HDI, nižjim od 0,500 (36 držav⁹).

(UNDP 2004)

V okviru UNDP-ja se precej ukvarjajo tudi z razvojem drugih meril razvoja in tak je **indeks, ki meri razvoj v povezavi s spolom** (*Gender Related Development Index - GDI*). Je kompleksen indeks, ki meri povprečen dosežek v treh glavnih dimenzijah HDI-ja: i) dolgo in zdravo življenje, ii) izobrazba in iii) spodoben življenjski standard. Te tri

⁷ Za leto 2004 je veljalo, da če je imela posamezna DVR BDP na prebivalca manj kot 965 dolarjev, je še bila upravičena do IDA koncesijskih kreditov (Internet 38).

⁸ HDI se izračuna s pomočjo določanja minimalne in maksimalne vrednosti za vsakega od indikatorjev. Ti indikatorji so: i) BDP na prebivalca, izražen kot kupna moč; ii) pričakovana življenjska doba ob rojstvu in iii) stopnja izobrazbe, izračunana na podlagi pismenosti odraslih in števila let šolanja (Rojec in Bučar 2001: 8).

⁹ Od tega se jih samo v Afriki nahaja 32.

dimenzije se merijo glede na enakost oz. neenakost med moškimi in ženskami (Internet 31). Kot pokazatelj razvoja se uporablja tudi **indeks človekove revščine** (*Human Poverty Index* - HPI 1 in HPI 2), ki se prav tako meri v zgoraj navedenih treh dimenzijah HDI-ja, z vidika njihovega prikrajšanja (Internet 32). Naslednji pokazatelj razvoja je tudi **indeks pravice do odločanja po spolu** (*Gender Empowerment Measure* - GEM), ki meri spolno neenakost v soodločanju pri i) ekonomski participaciji in odločanju, ii) političnem odločanju in iii) odločanju glede ekonomskih virov (Internet 33).

Razvoj se pri UNDP meri še z velikim številom bolj natančnih in specifičnih pokazateljev, kot npr. smrtnost novorojenčkov, nepismenost, število otrok, vključenih v osnovnošolsko izobraževanje, in še. Več o tem si lahko preberemo na spletni strani o pokazateljih razvoja po UNDP (Internet 34).

2.2.3. Opredelitev Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj - OECD

OECD tako kot Svetovna banka razvršča države na podlagi BDP na prebivalca. Tako je nastal tudi spisek držav, ki ga eden od njenih odborov, to je Odbor za razvojno pomoč (*Development Assistance Committee* - DAC), uporablja v statistične namene, za pomoč pri merjenju in razvrščanju pomoči in drugih prilivov iz članic DAC (Internet 10)¹⁰. Spisek se obnavlja na tri leta.

Razdelitev držav na podlagi BDP na prebivalca pa je sledeča:

- i) države z visokim prihodkom (*High Income Countries*): BDP na prebivalca več kot 10.065 dolarjev leta 2004¹¹,

¹⁰ Države članice DAC-a so naslednje: Avstralija, Avstrija, Belgija, Kanada, Danska, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Irska, Italija, Japonska, Luksemburg, Nizozemska, Nova Zelandija, Norveška, Portugalska, Španija, Švedska, Švica, Velika Britanija, Združene države Amerike. Od leta 1961 je članica tudi Evropska komisija (EK).

¹¹ Leta 2004 je "magično število" dosegla le Saudska Arabija.

- ii) države z višjim srednjim prihodkom (*Upper Middle Income Countries*): BDP na prebivalca od 3.256 do 10.065 dolarjev leta 2004,
- iii) države z nižjim srednjim prihodkom (*Lower Middle Income Countries*): BDP na prebivalca od 826 do 3.255 dolarjev leta 2004,
- iv) države z nizkim prihodkom (*Low Income Countries*): BDP na prebivalca manjši od 825 dolarjev leta 2004,
- v) najmanj razvite države (*Least Developed Countries*).

(Internet 11)

Razen opredelitev po UNDP, ki kot osnovni kazalec razvoja meri HDI, sta drugi dve opredelitvi izrazito ekonomsko obarvani, obe namreč kot kazalec razvoja upoštevata BDP na prebivalca. Namen kvalifikacij na podlagi BDP-ja pa je, kot je razvidno iz obrazložitve tako OECD kot Svetovne banke, zgolj analitičen. To pa nam ne pove kaj dosti o značilnostih gospodarstev DVR.

2.3. OPREDELITEV POJMA RAZVOJNA POMOČ

Pomoč za razvoj ali razvojna pomoč¹² je precej težko opredeljiva kategorija, saj je »meja med zunanjo pomočjo ter zunanjo trgovino pogostokrat zabrisana« (Benko 1997: 266). Pa vendar, ko govorimo o razvojni pomoči, mislimo na nek material ali denar, ki ga prva oseba, ki je lahko država ali organizacija ali posameznik, pod skupnim imenom donatorke, namenja drugi osebi ali skupini oseb, pod skupnim imenom prejemnice, z namenom izboljšati življenjske razmere le-teh. Ta pomoč je lahko **notranja**, kar pomeni, da je pridobljena znotraj države oz. organizacije, in **zunanja**, kar pomeni, da je pridobljena iz druge države, organizacije ali institucije od zunaj (Pogorelčnik 2006: 23).

¹² V angleškem originalu se uporabljata pojma *development aid*, *foreign aid*, *development assistance* (Burnell 1997: 1).

V ekonomskem jeziku pa je razvojna pomoč priliv kapitala v DVR z namenom pospešiti razvoj in s tem izboljšati življenjske pogoje državljanov DVR (Todaro 1989: 481). Po Todaru mora razvojna pomoč, ki se kaže kot pritek kapitala, ustrezati dvema kriterijema:

- i) z vidika donatorke mora biti razlog nudenja razvojne pomoči nekomercialen
- ii) in za to vrsto razvojne pomoči so značilni ugodni finančni pogoji (ugodnejši od komercialnih), npr. nižje obrestne mere in daljši rok odplačevanja.

Javna razvojna pomoč, kot jo imenuje Mrak (2002: 555-556), je del mednarodnih tokov kapitala iz javnih virov in vključuje koncesijske kredite iz javnih virov (*official concessional loan*, kjer gre za kredite z nizko obrestno mero), nepovratna sredstva (*official grants*) in ostale javne razvojne finance (*other official development finance*). Vse bolj pomembna postaja tudi razvojna pomoč v obliki odpisa dolgov (Burnell 1997: 4, 7).

Danes splošno sprejeta institucionalna definicija razvojne pomoči pa je bila sprejeta leta 1969 v okviru DAC-a, odbora OECD¹³. Jedro razvojnih prizadevanj predstavlja prav DAC, ki je pri dodeljevanju razvojne pomoči še posebej pozoren, da:

- i) pri določanju finančnih pogojev pomoči posebno pozornost namenijo potrebam in stanju v državi prejemnici,
- ii) si donatorke prizadevajo obrniti trend pogojevanja pomoči z nakupom dobrin in storitev,
- iii) se multilateralnim agencijam za razvoj naj prizna njihov pomen za razvoj,
- iv) si donatorke prizadevajo za medsebojno koordinacijo, ki bo prispevala k največjemu možnemu učinku razvojne pomoči,

¹³ Glej tudi poglavje 2.2.3.

- v) članice DAC svoje programe za pomoč vežejo na dolgoročne razvojne cilje, za učinkovitost pomoči pa so končno odgovorne DVR same, ki bodo slej ko prej morale prevzeti odgovornost za lasten razvoj (Führer 1996).

V okviru DAC so uvedli termin »uradna razvojna pomoč« (*official development assistance* - ODA) in pomeni finančne tokove iz javnega sektorja, ki so dani po koncesijskih finančnih pogojih, njihov glavni cilj pa je »spodbujanje gospodarskega razvoja in blaginje držav prejemnic« (Ibid.). ODA vključuje koncesijske kredite iz javnih virov in nepovratna sredstva iz teh virov. Leta 1972 se opredelitev ODA dopolni in velja še danes. ODA sestavljajo tokovi med DVR in multilateralnimi institucijami, ki jih razdeljujejo javne agencije, vključujoč državne in lokalne vlade ali njihove izvršilne službe (Burnell 1997).

Definicijo uradne razvojne pomoči po DAC-u v svojih dokumentih uporabljajo ZN in EU, zato je smiselno, da jo v svoji diplomski nalogi uporabim za vodilo:

»Uradna razvojna pomoč je prenos sredstev v DVR neposredno ali pa preko multilateralnih institucij, ki jih izvrši javni sektor in katerih glavni namen je spodbujanje gospodarskega razvoja in blaginje v državi prejemnici ter so koncesijski s koncesijsko stopnjo vsaj 25 odstotkov (izračunano po 10 - odstotni diskontni stopnji).«

(DAC Statistical Reporting Directives, DCD/DAC(2000)10: 11, 12).

Pod prenos sredstev se razume brezplačen ali koncesijski prenos¹⁴ tako finančnih sredstev kot znanja, osebja ali opreme. Pod namen izboljšati položaj se razume vsak transfer, za katerega se javno ocenjuje, da je v dobrobit prejemniku. Pod pojmom javne ustanove pa razumemo državne ustanove. Te lahko prenos izvedejo neposredno, to je bilateralna pomoč, lahko pa prek mednarodnih organizacij, to pa je multilateralna pomoč. (Zalaznik

¹⁴ Koncesijska stopnja pomeni, da mora biti izdelek, storitev ali posojilo, ki naj se upošteva kot uradna razvojna pomoč, vsaj za 25 odstotkov cenejši, kot je na trgu. Pri tržni ceni se upošteva 10 - odstotni popust.

2005: 10, 11). Ta del definicije pa se že dotika odnosov med donatorjem in prejemnikom, več o tem pa v poglavju 2.3.6.

V nadaljevanju bom prikazala, kakšno politiko razvojne pomoči so razvile ZN, IDA, ki je del skupine Svetovne banke in EU. Razvojno politiko OECD pa sem opisala že v poglavju 2.3., zato je na tem mestu ne bom več omenjala.

2.3.1. ZN in razvojna pomoč

ZN že v preambuli Ustanovne listine (UL) izražajo odločenost, da pripomorejo k socialnemu napredku in boljšim življenjskim pogojem. Sklicujoč se na to obvezo je Generalna skupščina (GS) decembra 1961 z resolucijo A/RES/1710 (XVI) razglasila 1. razvojno desetletje ZN (*United Nations Development Decade*). V resoluciji ugotavlja, da je gospodarski in socialni razvoj »bistven za doseganje mednarodnega miru in varnosti ter za hitrejše povečanje svetovne blaginje, ki bo koristila vsem«. V 1. razvojnem desetletju naj bi tako DVR kot razvite države povečale napore za pospešitev razvoja (1. operativni odstavek resolucije), države članice pa naj bi zasledovale politike, ki vodijo k povečanju toka javnih in zasebnih razvojnih virov v DVR (operativni stavek 2c).

Resolucija, ki je razglasila 2. razvojno desetletje (A/RES/2626 XXV) ugotavlja, da je gospodarski in socialni razvoj skupna odgovornost vse mednarodne skupnosti (10. odstavek¹⁵) ter v 43. odstavku prvič številčno opredeli višino pomoči: uradna razvojna pomoč razvitih držav naj bi do srede 70. let dosegla najmanj 0,7 odstotka njihovega BDP-ja. Cilj je ostal neuresničen in 10 let kasneje je GS ob razglasitvi 3. razvojnega desetletja (A/RES/35/56, odstavek 98) le ponovila želje iz leta 1970. Nova sta poziva, naj se podvoji uradna pomoč najmanj razvitim (odstavek 101) in da bi morala biti praviloma nevezana (*untied*) (odstavek 103b). Še 10 let kasneje, ob začetku 4. razvojnega desetletja

¹⁵ Resolucija je sestavljena iz dveh operativnih stavkov: 1. razglaša drugo razvojno desetletje, 2. pa sprejema Mednarodno razvojno strategijo. Odstavki se nanašajo na to strategijo, ki je sestavni del 2. operativnega stavka resolucije. Opomba velja tudi za A/RES/35/56.

leta 1990, GS ugotavlja, da je nivo uradne razvojne pomoči dosegel povprečno le polovico zastavljenega cilja (40. odstavek Mednarodne razvojne strategije za 4. razvojno desetletje ZN, ki je priloga resolucije A/RES/45/199).

Ob prelomu stoletja so se septembra 2000 zbrali državni voditelji in na milenijskem vrhu (Internet 6) sprejeli Milenijsko deklaracijo (A/RES/55/2), s katero so se države članice ZN in EU zavezale, da bodo bolj velikodušno dajale razvojno pomoč, posebej še državam, ki se za zmanjšanje revščine trudijo tudi z lastnimi viri (15. točka, 3. alineja). Oblikovali so 8 t.i. milenijskih razvojnih ciljev (*Millenium Development Goals* - MDG, Internet 6), ki naj bi jih dosegli do leta 2015. MDG so danes vodilo vsem organizacijam, ki se kakorkoli ukvarjajo z razvojem in razvojno pomočjo.

Kateri so MDG, pa je razvidno iz spodnje tabele.

Tabela 2.3.2. Milenijski razvojni cilji - MDG

CILJI	RAZLAGA
1. izkoreniniti skrajno revščino in lakoto	v obdobju 1990-2015 razpoloviti delež ljudi, ki živijo z manj kot enim dolarjem na dan, in tistih, ki trpijo za lakoto
2. doseči univerzalno osnovno šolanje	do leta 2015 naj bi vsi dečki in deklice lahko dokončali OŠ
3. podpirati enakost med spoloma in okrepiti položaj žensk	do leta 2015 izkoreniniti neenakost spolov v osnovnem in srednjem šolstvu
4. zmanjšati smrtnost otrok	v obdobju 1990-2015 zmanjšati smrtnost otrok do 5. leta
5. izboljšati zdravje mater	v obdobju 1990-2015 zmanjšati smrtnost mater za 3/4
6. premagati HIV/AIDS, malarijo in druge bolezni	do 2015 ustaviti širitev HIV/AIDS, malarije in drugih bolezni
7. zagotoviti ekološko okolje	trajnostni razvoj integrirati v politiko posameznih

	držav, do 2015 razpoloviti število ljudi brez dostopa do pitne vode
8. razviti globalno partnerstvo za razvoj	razviti odprt, predvidljiv in nediskriminatoren trgovinski in finančni sistem; obravnavati je treba posebne potrebe najmanj razvitih držav, držav brez dostopa do morja in otoških držav; v sodelovanju z DVR razviti in uresničevati strategije za spodobno in produktivno mladinsko delo; v sodelovanju s farmacevtskimi podjetji zagotoviti dostop do zdravil, nujno potrebnih za DVR; v sodelovanju z zasebnim sektorjem povečati dostopnost novih, še posebej informacijskih in komunikacijskih tehnologij

Vir: *UN Millenium Development Goals*

Najbolj udaren je 1. cilj: prepolovitev deleža ljudi, ki živijo z manj kot enim ameriškim dolarjem na dan, in deleža ljudi, ki trpijo lakoto, ambiciozen pa je tudi drugi, ki predvideva univerzalno osnovnošolsko obveznost. Za razvojno pomoč je najbolj pomemben 8. cilj: izgradnja globalnega partnerstva za razvoj, ki med drugim poziva k bolj velikodušni pomoči državam, ki so zavezane zmanjševanju revščine.

Za mojo diplomsko nalogo je zanimiva in pomembna predvsem 6. točka MDG, ki govori o boju proti širitvi virusa HIV/AIDS. O tem bom obširno pisala v 4. poglavju, kjer bom podrobno predstavila NVO Humana in njen projekt boja proti virusu HIV/AIDS.

2.3.2. IDA in razvojna pomoč

V okviru Svetovne banke deluje ena od njenih specializiranih agencij IDA¹⁶. Najrevnejšim državam sveta pomaga pri zmanjševanju revščine tako, da jim omogoča

¹⁶ Glej tudi poglavje 2.2.1.

ugodna posojila z nizko obrestno mero ali celo brez. Sredstva so namenjena projektom pospeševanja gospodarstva in izboljšanja življenjskih pogojev. IDA krediti imajo zapadlost 20, 35 ali 40 let in 10 - letni odlog do odplačevanja kreditov (Internet 38).

Tudi s pomočjo teh sredstev se DVR spopadajo z izzivi, kot predpostavlja zajezitev virusa HIV/AIDS in drugih nalezljivih bolezni, pri čemer je prizadevanje samih DVR močno poudarjeno.

IDA posoja denar tistim državam, ki: i) so leta 2004 imele BDP manj kot 965 dolarjev (s 01. 07. 2006 je ta številka zrasla na 1.025 dolarjev), ii) niso bile kreditno sposobne ter tako upravičene do IBRD kreditov in iii) predstavijo dobro gospodarsko in socialno politiko, ki pospešuje razvoj in zmanjšujejo revščino (Internet 35).

V izpolnjevanju teh pogojev so pa tudi izjeme, npr. Indija in Indonezija, ki sta obe kreditno sposobni državi in tako upravičeni do IBRD kreditov, pa hkrati lahko, na podlagi nizkega BDP-ja, koristijo posojila tudi od IDA. Trenutno 81 držav koristi sredstva IDA, skupaj pa te države nudijo dom 2,5 milijarde ljudem, kar je polovica prebivalstva v vseh DVR. Večina teh ljudi, približno 1,5 milijarde, preživi s prihodki manj od dveh dolarjev na dan (Internet 38).

Spodnja tabela prikazuje 10 največjih prejemnic pomoči IDA v letu 2005.

Tabela 2.3.2.1. Prikaz 10-ih največjih prejemnic pomoči IDA v letu 2005

DRŽAVE PREJEMNICE	MILIJONOV DOLARJEV
Indija	1138
Vietnam	699
Bangladeš	600
Pakistan	500
Etiopija	450
Gana	364

Tanzanija	356
Nigerija	330
Uganda	328
Afganistan	258

Vir: *International Development Association (IDA)* (Internet 38)

IDA se osredotoča na razvijanje celostnega razvoja, kar pa vključuje: i) solidno gospodarstvo, razvoj kmetijstva ter zasebnih podjetij in aktivnosti, ki potekajo v smeri trajnostnega razvoja, ii) vlaganje v ljudi, izobrazbo in zdravje, še posebej v boj proti virusu HIV/AIDS, malariji in tuberkulozi, iii) širitev sposobnosti prejemnic, da zagotovijo verodostojnost javnih virov, iv) pomoč pri vzpostavljanju normalnih razmer po oboroženih konfliktih in naravnih nesrečah in v) pospeševanje trgovine in regionalne integracije (Ibid.).

IDA igra tudi močno vlogo pri zmanjševanju revščine s pripravo strategije zmanjševanja revščine (*Poverty Reduction Strategy - PRS*), vendar bo več o tem govora v poglavju 2.3.6.

2.3.3. EU in razvojna pomoč

»Razvojna politika je /tudi/ eden od bistvenih elementov zunanjih odnosov EU,« (*EuropeAid and Enlargement 2003: 3*) in »zunanja pomoč je glavnega pomena za vlogo EU v svetu« (Internet 36). V okviru EU poznamo dva izraza za razvojno pomoč. Prvi izraz »pomoč EU« vključuje pomoč držav članic, izraz »pomoč Evropske skupnosti« ali »pomoč Evropske Komisije (EK)« pa pomeni sredstva, s katerimi le-ta upravlja.

Dejavnosti EU, ki se opredeljujejo pod razvojna pomoč, se delijo na tri skupine pomoči: i) s humanitarno pomočjo upravlja Evropski urad za humanitarno pomoč, ii) razvojna pomoč je v večjem delu organizirana na podlagi posebnega sporazuma in se zbira v Evropskem razvojnem skladu (ERS) in iii) pomoč, kjer se usklajuje delo enot za zaščito

in reševanje, za katere je v posameznih državah članicah odgovorna civilna zaščita, pa imajo institucije zgolj usklajevalno vlogo (Zalaznik 2005: 22).

EU je leta 2000, vzporedno s sprejetjem MDG v okviru ZN, kot glavni cilj razvojne politike izpostavila zmanjšanje in končno izkoreninjenje revščine. Cilj razvojne politike EU je zagotoviti trajnostni razvoj, ki bi pomagal izkoreniniti revščino in integrirati DVR v globalno gospodarstvo. Za doseg te ciljev si prizadeva za konsolidacijo demokracije, vladavino prava in spoštovanje človekovih pravic. Posebne pozornosti so deležne najmanj razvite DVR in najrevnejši sloji prebivalstva v razvitejših DVR (Internet 13).

EK v okviru EU upravlja s približno 20 odstotki celotne razvojne pomoči EU (*Consultation on the future of EU Development Policy, Issues Paper 2005*: 8). Nad razvojno politiko bdi generalni direktorat za razvoj (*DG Development*), financira se delno iz proračuna EK, delno pa iz ERS.

ERS je bil ustanovljen s konvencijo iz Lomé-ja (*Lomé Convention*), ki jo je aprila 2003 nadomestil sporazum iz Cotonou-ja (*Cotonou Agreement*) (Internet 6). Gre za poseben sporazum o razvojnem sodelovanju med EU in 78 ACP državami. Za financiranje tega sodelovanja je EU ustanovila ERS (Internet 37). ERS ni del proračuna EK, za vsako polnitev sklada se države članice posebej pogajajo. Za obdobje devete polnitve sklada od leta 2002 do leta 2007 so države članice EU v sklad prispevale 16,4 milijarde EUR (Internet 6).

Leta 2001 je bil ustanovljen *EuropeAid Co-operation Office*, katerega naloga je izvajanje instrumentov pomoči, ki jih financirata proračun EU in ERS. Gre za izvršno agencijo, ki je odgovorna za vse faze projektnega cikla: oceno projektov in programov, priprave finančnih načrtov, izvajanje in nadzor ter za vrednotenje (Internet 36).

Humanitarno pomoč, s katero upravlja EK, zagotavlja Evropski urad za humanitarno pomoč (*European Commission Humanitarian Office - ECHO*), ki je največji donator humanitarne pomoči na svetu (*The European Union and the World 2001*: 15). Delovati je

začel 01. 03. 1992, EK pa ga je ustanovila z namenom, da bi humanitarna pomoč EU postala vidnejša in učinkovitejša.

ECHO je od ustanovitve odgovoren za upravljanje humanitarnih operacij za pomoč ljudem izven EU, ki so bile žrtve naravnih nesreč ali drugih dogodkov, ki zahtevajo hiter odgovor.

Vse države članice EU sorazmerno prispevajo tudi za humanitarno pomoč celotne EU, ki se financira iz proračuna. Na konferenci o financiranju razvoja v Monterrey-ju (*Monterrey Consensus*) marca 2002 se je EU zavezala, da bo do leta 2006 dosegla vsoto 39 milijard EUR za razvojno pomoč, kar je enako 0,39 odstotkom skupnega BDP na prebivalca vseh držav članic. Le-te so sprejele skupni cilj ZN, da letno namenijo 0,7 odstotkov svojega BDP-ja za razvojno pomoč, vendar je do zdaj to uspelo le Danski, Luksemburgu, Nizozemski in Švedski. Ostale države članice pa dosegajo 0,34 odstotkov BDP-ja, kar je še vedno več kot nudijo Združene države Amerike ali Japonska (Internet 13). Pri tem ne gre za pravno, temveč za moralno zavezo, ki pa jo je dodatno potrdil Evropski svet na zasedanju v Barceloni 14. 03. 2002, zato se zgoraj omenjeni cilji imenujejo tudi barcelonske zaveze (*European Commission Report on Millenium Development Goals 2000-2004*: 34).

Meseca maja 2005 so se ministri 25 držav članic dogovorili o novem skupnem cilju razvojne pomoči, da bodo do leta 2010 za razvojno pomoč namenili 0,56 odstotkov skupnega BDP-ja, kar pomeni dodatnih 20 milijard EUR razvojne pomoči. Do leta 2015 pa naj bi dosegli 0,7 odstotkov nacionalnega BDP-ja letno za razvojno pomoč (Internet 13).

Osnovni cilj EU pa ostaja enak, omogočiti državljanom DVR nadzor nad lastnim razvojem. To pomeni odpraviti vire njihove ranljivosti, npr. skromen dostop do hrane in čiste vode, do izobrazbe, zdravstvene oskrbe, zaposlitve... Pomeni tudi odpravo nalezljivih boleznih in problem širitve virusa HIV/AIDS, kakor tudi vedno večji zunanji dolg.

Vsaka od naštetih mednarodnih organizacij je razvila sebi lasten način za nudenje razvojne pomoči in s tem izkoreninjanje revščine v DVR. V okviru ZN so si morda zastavili še najbolj ambiciozen način izkoreninjanja revščine, gre za 8 močno obsegajočih ciljev, znanih pod skupnim imenom MDG, ki zadevajo vse države članice ZN. Razvojna usmerjenost EU, kakor tudi ostalih navedenih organizacij v tej diplomski nalogi in tudi vseh drugih, ki se kakorkoli ukvarjajo z razvojem, temelji na MDG. Na ta način se je pravzaprav ves t.i. razviti svet zavezal k izpolnjevanju in uresničevanju zastavljenih ciljev na multilateralni ravni, se pravi v okviru mednarodnih organizacij. Motiviranost držav donatorik, ki so na multilateralni ravni povezane v mednarodne organizacije, je tako precej pogojena s skupno odgovornostjo in obvezanostjo. Na bilateralni ravni, kjer so akterji razvojne pomoči posamezne države, pa so motivi pogosto ali pa kar večinoma politično in ekonomsko obarvani, po načelu »jaz tebi, ti meni«.

2.3.4. Motivi dodeljevanja razvojne pomoči

Motivi dodeljevanja razvojne pomoči so precej različni. Razlikujejo se npr. že v tem, ali je razvojna pomoč dodeljena na bilateralni ali multilateralni ravni. Za širši pogled v samo motivacijo dodeljevanja razvojne pomoči bom navedla mnenja več različnih avtorjev, ki svoje misli podajajo iz različnih zornih kotov.

Po Brown-u in O'Connor-ju (1996: 92) je državna pomoč praviloma politično motivirana, kar je ključno za porazdeljevanje in usmerjanje pomoči. Njen primarni cilj je politična korist donatorja, ki ga smotrna poraba sredstev, namenjenih prejemniku, niti ne zanima. Motivacija je izključno v lastni ekonomski koristi. Zagotavljajo jo suverene države, kot npr. Združene države Amerike, Francija in Nemčija, izrablja pa se kot instrument zunanje politike.

Po Hook-u (1996: 15) pa razvojna pomoč v prvi vrsti pomeni tehniko vodenja državnih poslov oz. spretnost, da vlada ene države zmore pripeljati vlado druge države, da deluje na določen način.

Po Tisch-evi (1994) je razvojna pomoč lahko tudi humanitarno motivirana. V tem primeru je namenjena doseganju humanitarnih ciljev, ki pa so močno povezani z izobraževanjem, npr. prebivalcev v državi prejemnici pomoči, s smotnim ravnanjem odpadkov (okoljevarstvo) ali z izkoriščanjem naravnih virov. Bistvena razlika med to in politično razvojno pomočjo je po Tisch-evi v tem, da imajo pri slednji korist prejemnice in ne donatorke. Akterji humanitarne pomoči so zato povečini NVO, ki so dobrodelno ali religiozno orientirane. Take zanima dolgoročni ekonomski razvoj države prejemnice razvojne pomoči.

Todaro-vo mnenje (1989: 485) povezuje zgornja stališča, saj meni, da je razvojna pomoč sredstvo za doseganje zunanjepolitičnih ciljev. Države jo podeljujejo zato, ker je to v njihovem političnem, strateškem in gospodarskem interesu. Nekaj razvojne pomoči motivira moralna in humanitarna želja pomagati manj razvitim, nekaj pa kulturno-zgodovinska povezanost med donatorkami in prejemnicami. Glavni skupini motivov so politični in gospodarski motivi, tako Todaro.

Za gospodarski motiv je značilno, da je razvojna pomoč lahko vezana na izvor, kar pomeni, da morajo prejemnice dodeljena sredstva porabiti tako, da kupujejo proizvode in storitve donatorke. Lahko pa so dodeljena sredstva vezana na projekt, v tem primeru pa morajo prejemnice sredstva porabiti za vnaprej določen projekt. Z vezanostjo pomoči se njena realna vrednost pogosto zmanjša. Pogosto se stroški zaradi uvoza proizvodov, storitev in transporta iz države donatorke povečajo, saj prejemnicam ni dovoljeno svobodno izbirati cenejših dobaviteljev. Vezana pomoč pa ima lahko tudi drugačen pomen: država prejemnica mora večji del pomoči porabiti za nakup blaga oz. izkoriščanje storitev države donatorke¹⁷. V zgodovini namreč ne moremo najti nekega dokazljivega primera, ki bi namigoval k temu, da je kakšna donatorka popolnoma nesebično pomagala drugi prejemnici, ne da bi ob tem pričakovala kakšno povračilo (Ibid.: 485).

¹⁷ Vezanost sredstev na različne pogoje, ki jih postavi donatorka, je značilna za bilateralno pomoč. Multilateralna pomoč naj bi bila, ravno zaradi /neugodja/ vezane pomoči, bolj dovzetna za potrebe DVR, saj nevtralizirajo interese in pritiske bogatih donatork.

Kulturno-zgodovinski motivi, ki jih v svojem stališču omenja Todaro (1989), izhajajo iz predpostavke, da donatorke podeljujejo pomoč na podlagi posebnega odnosa s prejemnicami. Ta odnos temelji na zavezništvih (npr. pomoč, ki so jo Združene države Amerike podeljevale Japonski), odnosih dominacije (Velika Britanija in Francija z bivšimi kolonijami) in kulturni povezanosti (Francija s frankofonskimi deželami).

Želja, prispevati k boljšim življenjskim pogojem v DVR, motivira zlasti NVO in povzema idejo o pomoči kot moralni dolžnosti bogatih držav (UNDP 2004). Razvojna pomoč kot dolžnost bogatih držav pa je tudi pogost argument DVR, ko se trudijo, da bi pridobile več sredstev za svoje vlade. Razvojno pomoč vidijo kot povračilo za izkoriščanje naravnih bogastev v času kolonializma. Nekdanje kolonizatorke pa nasprotno dokazujejo, da so odvzem naravnih bogastev odplačale z razvojem gospodarske infrastrukture. Temu dodajajo še mnenje, da so jim bile kolonije bolj v breme kot v korist (Južnič 1980: 150).

2.3.5. Kakovost razvojne pomoči

V poglavju o EU in njeni razvojni politiki¹⁸ je navedenih mnogo ciljev, koliko BDP-ja naj bi države članice EU, kakor tudi sama EK prispevale za razvojno pomoč DVR. Pa vendar količina ni vse. Šteje predvsem kvaliteta. Po Burnellu (1997: 12-16) naj bi kvalitetna razvojna pomoč odražala naslednje lastnosti:

- i) v največji možni meri naj bi bila dodeljena **najrevnejšim državam** z najnižjimi prihodki,
- ii) imela naj bi čim višji **element darila**,
- iii) **programi** pomoči naj bi bili **prožni**, tako da se prilagajajo potrebam držav prejemnic, kar pomeni, da ne smejo biti vezani,
- iv) **multilateralna pomoč** je kakovostnejša od bilateralne; razlogi za kakovostnejšo multilateralno pomoč so v humanitarni motiviranosti in

¹⁸ Glej poglavje 2.3.3.

usmerjanju razvojne pomoči brez posrednikov direktno na območje, ki je potrebno pomoči,

- v) da je razvojno pomoč potrebno usmeriti v tiste **DVR**, ki si že **prizadevajo k zmanjševanju revščine**, torej že imajo vzpostavljene ustrezne politike in institucije; ta lastnost je zdaj bolj kot kadarkoli pridobila na veljavi (tudi v Rogerson 2004: 19-23),
- vi) da je razvojna pomoč **trajnostno ekološko usmerjena**,
- vii) da je potrebno **posebno pozornost** nameniti ženskam.

Rogerson (2004: 19-23) pa kakovostni razvojni pomoči dodaja še **partnerski pristop**, kar pomeni, da prejemnice sprejmejo odgovornost za smotno porabo sredstev, donatorke pa za povečanje količine pomoči in za upoštevanje porabe sredstev. Druga lastnost novejšega datuma pa, da morajo biti vodilo prejemnicam pri oblikovanju prioritet porabe sredstev in donatoricam pri upravljanju z razvojno pomočjo **MDG**.

Očitno je, da so MDG postali prelomnica v oblikovanju razvojne pomoči, saj se, če gledamo obdobje zadnjih šestih let, vse začne in konča pri njih. Seveda se opredelitve različnih avtorjev ter namembnost razvojne pomoči različnih mednarodnih organizacij razlikuje tudi po prepričanju, zato vsak in vsaka izmed njih izpostavlja tiste lastnosti, ki njihovo delo prikažejo v čim bolj pozitivni luči.

2.3.6. Kdo so prejemniki in kdo donatorji razvojne pomoči?

Na strani donatork so lahko države in njihove agencije ali NVO, lahko pa tudi posamezniki. Enako je na strani prejemnice, ki pridobivajo pomoč iz javnih in zasebnih virov. Potrebno pa je poudariti, da je razlika med donatorkami in izvršitelji razvojne pomoči, ki poskrbijo za to, da se pomoč dejansko razdeli.

Tabela 2.3.1. Kategorije akterjev razvojne pomoči

	JAVNI	ZASEBNI
donatorke	države, multilateralne agencije	fundacije, posamezniki
izvršitelji	vladne agencije	PVO, NVO; podjetja, ki se ukvarjajo s svetovanjem
prejemnice	države	posamezniki, PVO, NVO

Vir: Tisch 1994

Zgornja tabela nazorno prikazuje kdo nastopa v vlogi donatorke in kdo v vlogi izvršitelja in nazadnje kdo v vlogi prejemnice. Delež razvojne pomoči je sorazmerno enako razporejen med bilateralne donatorke, ki so države, in multilateralne donatorke, ki so mednarodne organizacije. Obstaja pa še zasebna pomoč NVO (Todaro 2000: 590).

Gledano celostno, so prejemniki razvojne pomoči vsi, ki so pomoči potrebni. In tu ni govora le o DVR, s koncem hladne vojne so se pojavile še bivše države vzhodnega bloka, prav tako potrebne predvsem finančne in materialne pomoči, da so si lahko obnovile gospodarstvo. Raznolikim potrebam so se prilagodile tudi donatorke. Tako so npr. nekatere specializirane agencije, ki razvojno pomoč dodeljujejo samo določenim skupinam ljudi, npr. UNICEF (Sklad ZN za otroke - *United Nations Children's Fund*) (Internet 14) dodeljuje razvojno pomoč le otrokom. Določene skupine ljudi so namreč bolj izpostavljene posledicam revščine kot druge (čeprav bi o tem vprašanju v DVR, kjer imajo za preživetje manj kot en dolar na dan, zelo težko razpravljali). Tako si npr. otroci in starostniki težje pomagajo kot moški in ženske.

Enako miselnost lahko prenesem tudi na višji nivo. Tudi DVR se razlikujejo po strukturi prebivalstva, po geografski legi, po vojnih razmerah. Zaradi vseh teh in še mnogih drugih razlogov menim, da bi bilo prav, če bi te dejavnike mednarodna skupnost pri dodeljevanju razvojne pomoči še bolj upoštevala.

Ravno zaradi stalnih kritik na račun kakovosti in usmerjenosti razvojne pomoči so marca 2002 bogate (sever) in revne (jug) države sklenile dogovor na konferenci ZN v Monterrey-u. Kaj so se države dogovorile, pa je razvidno iz spodnje tabele.

Tabela 2.3.4.1. Dogovor iz Monterrey-a

BOGATE DRŽAVE	REVNE DRŽAVE
zajamčile bodo bolj radodarno finančno pomoč, lažji dostop dobrin iz revnih držav na trge bogatih ter odpis dolgov	zajamčile bodo krepitev razvoja prava posamezne države, zmanjšale korupcijo in zagotovile prijaznejše okolje za domače investicije ter razvoj
Dogovor zajema tudi sodelovanje juga pri globalnem vladanju.	

Vir: *Monterrey Consensus: A Compact for Development* (Thomas 2005: 322)

Skupna izjava konference je bila, da je za doseganje razvojnih ciljev, tudi MDG, potrebno znatno povečati uradno razvojno pomoč (A/CONF.198/11, točka 41). Razvite države ponovno poziva, naj za uradno razvojno pomoč namenijo 0,7 odstotka BDP, od 0,15 do 0,2 odstotka BDP pomoči pa naj bi namenili najmanj razvitim državam (A/CONF.198/11, točka 42).

In ravno na tej točki se, po mojem mnenju, zaplete. Vlade DVR pogosto nekritično in brezpogojno sprejemajo razvojno pomoč¹⁹, saj živijo z miselnostjo, da je le-ta nujno potrebna za njihov razvoj. Dopolnjevala naj bi redke domače vire in na ta način prispevala h gospodarskemu vzponu. Zaradi dolgoletne odvisnosti namreč ne zaupajo dovolj lastnim potencialom za vzpostavitev sebi primerne gospodarskega sistema oz. načina življenja. In tako se odvisnost nadaljuje...

Po drugi strani pa je razvojna pomoč v nestabilnih režimih DVR dobrodošlo sredstvo za zatiranje opozicije in ohranitev oblasti. V ta namen je prisotna tudi vojaška pomoč in

¹⁹ Poznamo tudi izjemo iz bližnje preteklosti, ko so DVR zavrnile ponujeno genetsko spremenjeno sojo.

pomoč za krepitev notranje varnosti. V tem primeru prejemnice težko preprečijo vmešavanje donatorke v notranje zadeve. V kolikor pride do spremembe na oblasti, pa se lahko zgodi, da donatorka ni več dobrodošla (Todaro 1989: 490).

Kljub predpostavki, da je razvojna pomoč ključen element razvoja, je DAC leta 1980 zaključil, da ni jasnega dokaza iz preteklosti, da bi ODA vplivala na razvoj (Burnell 1997: 26). Razvoj je namreč odvisen od velikega števila dejavnikov in kompleksnih interakcij, zato se povezave razvoj - razvojna pomoč ne da dokazati (Booth v Burnell 1997: 26).

Kje leži odgovor za rešitev začaranega kroga, ne vem. Mnoge že navedene in tudi druge institucije iščejo odgovor leta in leta, pa povsem ustreznega ne najdejo.

IDA npr. iz izkušenj spoznava, da so programi razvojne pomoči najbolj učinkoviti takrat, kadar država prejemnica (ne le vlada, ampak tudi NVO in drugi predstavniki oblasti), preko lastnega prispevka in izvajanja pridobi svoj delež nadzora in s tem pravice do soodločanja nad programom razvojne pomoči. Na ta način je država prejemnica tista, ki pripravlja PRS²⁰, ta pa predstavlja prednost za IDA razvojno pomoč. Da bi se PRS korektno in pravilno izvajal, IDA v vsaki državi prejemnici sodeluje z lokalnimi oblastmi in skrbi, da se razvojna pomoč izvaja tam, kjer ima IDA komparativne prednosti. To pa so področja izobraževanja, zdravstvene in socialne oskrbe, oskrbe z vodo in sanitarijami; vladavine prava in javne administracije, industrije, infrastrukture, kmetijstva in razvoja na podeželju (Internet 38).

Učinkovitost razvojne pomoči, da bi v pravi obliki in s pravim namenom dosegla svoj cilj v državi prejemnici, je precej kompleksen pojav in je odvisna od mnogih dejavnikov. Nekatere od njih bom natančneje opisala v sledečem poglavju.

²⁰ Glej poglavje 2.3.2.

2.3.7. Kdaj je razvojna pomoč učinkovita?

»Učinkovitost razvojne pomoči razkriva, da je pomoč lahko izjemno učinkovita, popolnoma neučinkovita ali pa ima vse pojavnne oblike med tema dvema pojmom; odvisno od institucij in izvajalcev« (Internet 15). Ta posrečen citat kaže na to, da po eni strani prevladuje mnenje, kako je razvojne pomoči premalo, po drugi strani se pa dogaja, da se denar oz. sredstva, namenjena za razvojno pomoč, sploh ne porabijo. Celo ni zanimanja zanje. Zakaj? Prepogosto je namreč potrebno izpolnjevati neskončne obrazce, definirati namembnost razvojne pomoči, njen vpliv na okolje, skratka zadovoljiti birokrate, da je potem razvojna pomoč odobrena. S tem pa odvrčajo organizacije in društva, da bi sploh zaprosili za pomoč.

Pa vendar ravno iz naslova učinkovitosti razvojne pomoči, večina multilateralnih agencij od izvajalcev zahteva določeno zavezo (*commitement*), da po donaciji sredstev in izvedbi razvojnega projekta prikažejo, kako so porabili sredstva, kako bodo obnavljali projekt, kakšen je njegov vpliv na okolje nastanka ter kakšen je načrt za prihodnost.

Druga težava pri učinkovitosti razvojne pomoči, pa je korupcija oz. podkupljivost vladnih uslužbencev DVR do samega vrha. Kraje denarja ali z uradnim imenom »izgube denarja« so pogost pojav, zato se zaupanje mnogih o prispevanju sredstev prek uradnih kanalov zamaje (Pogorelčnik 2006: 29). Tako naj le za primer navedem, da nekatere velike mednarodne organizacije porabijo celo do 35 odstotkov celotne zbrane pomoči za svoje delovanje, npr.: stroški koordiniranja, papirja, organizacije. In v 35. odstotkih se denar lahko hitro »izgubi« (Ibid.: 29). Morda so ravno zato religiozno usmerjene NVO tako uspešne pri svojem karitativnem poslanstvu, ker se sredstva v njihovem okviru pogosto zbirajo za konkretnega posameznika²¹, katere le-ta porabi v vsem znane namene.

²¹ Npr. misijonar Pedro Opeka, ki zbira denar za osnovno preživetje in šolanje Malgašev v glavnem mestu Antananarivo. Za njega osebno je bila v Monaku, pod okriljem princa Alberta, ustanovljena dobrodelna fundacija Pomoč Pedru (*L'aid au Pere Pedro*).

Glede na definicijo uradne razvojne pomoči po DAC-u, ki sem jo izpostavila kot vodilno v poglavju 2.3., lahko potrdim del v uvodu zapisane hipoteze. Namreč, NVO se pri nudenju razvojne pomoči trudijo za spodbujanje blaginje in gospodarskega razvoja v DVR in so pri prenosu znanja in storitev ter osebja na lokalni ravni uspešne.

Kaj so NVO in na kakšen način nudijo razvojno pomoč, s kakšnimi izzivi se pri tem soočajo, pa bom opisala v sledečem poglavju.

3. NEVLADNA ORGANIZACIJA VS. DRŽAVA

3.1. OPREDELITEV POJMA NEVLADNA ORGANIZACIJA

Ker je veda o organizacijah na splošno relativno mlada, pogostokrat v zvezi z njeno terminologijo naletimo na pravcato malo zmedo. Zato je prav, da na začetku pojasnim za kaj sploh gre, ko govorim o NVO.

Na splošno velja, da so NVO tiste organizacije, ki so neprofitne in jih ustanovi skupina ljudi ali posameznik kot svojo lastno zasebno pobudo, in ki so popolnoma neodvisne od vplivov državnih organov oz. so avtonomne (Leskošek 1998: 189).

Izraz »nevladne organizacije« ni edini, s katerim opisujemo to vrsto organizacij. Uporabljajo se tudi drugi izrazi, kot npr. že omenjena NPO, volonterske organizacije, neprofitno-volonterske organizacije, dobrodelne organizacije, tretji sektor, socialna ekonomija... (Kolarič 1994a: 108). Za NPO so značilne naslednje karakteristike:

- i) **neprofitnost**, ki izpostavlja dejstvo, da cilj teh organizacij ni povečevanje profita njihovim ustanoviteljem,
- ii) **dobrodelnost** izpostavlja podporo, ki jo te organizacije prejemajo od privatnih donatorjev,
- iii) **prostovoljnost** pa izpostavlja relativno avtonomno vlogo teh organizacij do države (Ibid.).

V prid Leskoškovi trditvi gre tudi opredelitev Reinalde in Verbeeka (Reinalda in Verbeek 2001: 149), ko pravita, da NVO niso ustanovljene niti nadzorovane s strani vlade, temveč s strani državljanov, ob tem pa zasledujejo zasebne cilje z zasebnimi sredstvi, ki imajo javni učinek.

Weiss in Gordenker (1996: 18) prav tako definirata NVO kot zasebno organizacijo državljanov, ki je ločena od vlade, aktivna na področju družbenih vprašanj, neprofitna in transnacionalna po naravi delovanja (Ibid.: 20). Navajata tudi izobraževalno vlogo, ki jo ima nevladni sektor v sodobni družbi (Ibid.: 37-40) in izobraževanje nosi pomemben delež pri razvojni pomoči, kar smo spoznali že v prejšnjem poglavju.

NVO imajo lahko mednarodni značaj, čeprav nekateri avtorji (Pease 2003; Willets 1996) ne razlikujejo strogo med NVO ter MNVO, saj dopuščajo možnost, da se oboji spuščajo v odnose z mednarodnimi akterji. Prav Peasova (2003: 33) vidi NVO predvsem kot sredstvo, ki ga posamezniki in skupine uporabljajo za sodelovanje v mednarodni politiki mimo svoje nacionalne države (Ibid.: 36). Avtorica verjame, da NVO v mednarodnih odnosih igrajo tri pomembne vloge:

- i) **informacijsko**, tj. zbiranje in širjenje informacij, vzpostavljanje strokovnega pristopa,
- ii) **implementacijsko**, tj. ko NVO delujejo kot izvajalci mednarodnih in nacionalnih politik,
- iii) kot »**vest sveta**« (Willets 1996), ko so NVO partnerke pri oblikovanju politik na mednarodni ravni (Ibid.: 34-35).

Strinjam se z razdelitvijo Peasove, saj kot bomo spoznali v sledečem poglavju, kjer bom podrobno predstavila delo NVO Humana, zgoraj navedene vloge močno odražajo delo te NVO v praksi.

Keohane in Nye (Keohane 1971: 332), katerih opredelitev velja za eno temeljnih, uporabljata termin »transnacionalna interakcija« (*transnational interaction*) in s tem mislita na »gibanje otipljivih ali neotipljivih stvari preko državnih meja, kadar najmanj en akter ni član vlade ali medvladne organizacije«. Prav ta opredelitev se nanaša na dejavnosti, povezane z NVO ali posamezniki, ki so vpleteni v menjavo dobrin, denarja, informacij ali ljudi iz ene države v drugo (Bennett 1995: 266).

S stališča te diplomske naloge, ki proučuje dodeljevanje razvojne pomoči NVO na neprofitni oz. prostovoljni ravni, pa je zanimiva opredelitev po avtorjih Boli in Thomasu (1997: 180), ki pravita, da je pomemben element skoraj vseh NVO ravno prostovoljnost individualnih akterjev. Avtorja poudarjata racionalno prostovoljsko avtoriteto, ki predpostavlja kolektivno delujoče odgovorne posameznike ter svetovno državljanstvo, ki temelji na močnem egalitarnem prepričanju.

Gre torej za dve pomembni lastnosti individualnih posameznikov - strokovnjakov, udeleženi v neprofitnem delu NVO, da s svojo strokovnostjo nesebično pripomorejo k skupnemu dobremu in z zavedanjem, da prebivalci DVR po svoji človeškosti prav nič ne zaostajajo za prebivalci razvitih dežel, temveč da smo po načelu enakosti vsi enako upravičeni pomoči, kakršnekoli že.

V tej diplomski nalogi uporabljam izraz »nevladna organizacija«, saj je nenazadnje to tudi uradni naziv Humane, ki je študija primera v 4. poglavju ter opredelitev po Boli in Thomasu (Ibid.). Le-ta se še najbolj približa karitativnemu delovanju posameznikov v NVO Humana, saj avtorja zagovarjata stališče, da je:

»pomemben element skoraj vseh NVO prostovoljnost individualnih akterjev.«

NVO in posamezniki, ki delujejo v njej, pa se soočajo z mnogimi izzivi, zaradi prostovoljne naravnosti k delu, morda še večjimi kot organizacije in posamezniki naravnani k delovanju z dobičkom. Saj denar je prav gotovo dobra motivacija.

V naslednjem poglavju bom navedla nekaj takih izzivov.

3.1.1. Izzivi NVO

»Izziv večine NVO je prav gotovo pospeševati ekonomsko blaginjo in svetovno dobro, kar pomeni z drugimi besedami globalizacijo, trgovanje in tudi investicije,« tako Peasova (2003: 66). Na ta način naj bi se pospeševala tudi kompleksna svetovna medodvisnost, ki verjetno v veliki meri zmanjšuje vojno tveganje. Uporaba vojaške sile za dosego

nacionalnih ciljev bi namreč v hipu porušila še tako rahlo ekonomsko medodvisnost (Ibid.).

Prav gotovo predstavlja tudi izziv NVO v DVR razviti norme in vrednote, ki bodo pomagale na pozitiven ter konstruktiven način reševati nacionalne spore. Taka načina sta npr. kompromis ter vladavina prava. NVO se večinoma zavzemajo za demokracijo ter zaščito človekovih pravic vsakega posameznika (Ibid.).

Naslednji izziv, ki ni ekonomske narave, pa je pomoč, ki jo NVO nudijo t.i. žrtvam mednarodne politike (Pease 2003). Gre za žrtve, ki so zavržene, begunce in tiste, ki so postali žrtve zaradi naravnih nesreč, bolezenskih epidemij in vojne. Odločitve, ki jih sprejemajo vlade, imajo pomembne posledice za njene državljane. Medtem, ko naravne nesreče in bolezni pridejo po naravi poti, pa vladne politike pogosto igrajo dokončno in otežujočo vlogo ter lahko, za dosego političnih ciljev, privedejo tudi do vojne. Saj, kot je rekla Madeleine Albright (2003: 319): «Sredstva, ki so na voljo, vključujejo vse od prijaznih besed do raketnih izstrelkov.» NVO se trudijo poiskati takojšnje olajšanje žrtvam opisanih politik in predvsem trajne rešitve (Pease 2003: 67).

3.1.2. NVO in razvojna pomoč - prednosti?

Točnost podatkov, ki bi prikazali, koliko sredstev NVO letno zberejo in porabijo za razvojno pomoč, je že razvpito napačna, saj je vsa pridobljena in porabljen sredstva že zaradi težavnih birokratskih postopkov težko prikazati. Vendarle pa naj bi približno 6 milijard dolarjev sredstev razvojne pomoči letno zbrale iz zasebnih virov, poleg tega pa NVO iz javnih virov pridobijo še okoli 5 milijard dolarjev sredstev, leta 1993 celo 9 milijard dolarjev (Burnell 1997: 175). Znesek se spreminja iz leta v leto, odvisno od npr. naravnih katastrof in vojaških spopadov v DVR. NVO namreč, ko gre za kratkoročne cilje, služijo kot kanal mnogim bilateralnim in multilateralnim agencijam za dostavo in delitev hrane ter druge humanitarne pomoči.

Podatki dokazujejo, da je delo NVO kakovostno in da gre v pravo smer.

Sloves NVO kot razvojnih organizacij uteleša mnogo odlik. Tako jim pripisujejo, da so i) **prožne** (pogojeno z njihovo relativno majhnostjo), ii) **nebirokratske** (njihove zaposlene odlikuje predanost do dela), iii) **inovativne**, iv) **soudeležene** na terenu in v) **ugodne** (delujejo brez dobička). Ker NVO delujejo na terenu, imajo dober vpogled v socialne potrebe ljudi in lahko nadzorujejo izvajanje spoštovanja človekovih pravic (Ibid.: 176-177).

Burnell (1997: 178) pa tudi navaja nekaj pomanjkljivosti v razvojni pomoči NVO. Npr. delo NVO naj bi bilo bolj usmerjeno v seznanjanje javnosti o stanju nerazvitosti in o potrebah v DVR, saj obstajajo dvomi, če financiranje nič koliko malih projektov res toliko prispeva k odpravljanju revščine. Po drugi strani pa obstaja tudi bojazen, da bi NVO s tem, ko imajo dostop do lokalnega prebivalstva in celo lokalnih vlad v DVR, vplivale na voljo tega prebivalstva, kakor tudi politične odločitve vlad v DVR.

Očitek NVO predstavljajo tudi podatki (po Marcussenu 1996: 279, Ridellu 1995 in Edwards and Hulme 1996: 963 v Burnellu 1997: 177), da NVO v nekaterih humanitarnih krizah, za razliko od multinacionalk ter držav, odreagirajo prehitro in pridejo na prizorišče z idejo o veliki pomoči, potem pa ne vedo točno, kaj naj delajo. Tudi same NVO ugotavljajo veliko težavo pri razvijanju trajnostnega razvoja in izboljšanju življenjskih pogojev najrevnejšim. Tako so Marcussen, Ridell in Edwards ter Hulme enotno ugotovili, da NVO morda dosegajo cilje, zastavljene na interni ravni, medtem ko se v doseganju globalnih ciljev razvojne pomoči ne razlikujejo dosti od dosežkov multinacionalk in posameznih držav. Ta očitek se povezuje z zgoraj omenjenim, ki pravi, da financiranje malih projektov ne prispeva k globalni odpravi revščine.

Naslednji očitek NVO je tudi njihova nerazvitost v smislu, da ne sledijo lastnemu razvoju. Burnell (Ibid.) navaja, da gre v tem primeru za večino NVO, še zlasti pa za večje ameriške NPO. Kortenu (v Burnellu 1997: 178) npr. navaja 4 razvojne faze NVO:

i) pomoč in dobrobit, ii) razvoj skupnosti, iii) razvoj trajnostnih sistemov in iv) ljudsko gibanje. Po Kortenu naj bi večina NVO obstala na prvih dveh stopnjah. Po njegovem

mnenju bi se morale NVO bolj osredotočiti na tako pomoč revnim, da bi nanje prenesli delež odgovornosti in jih le-te naučili sprejemati.

S prenašanjem deleža odgovornosti in njenega sprejemanja na prejemnike pomoči, torej prebivalce DVR, so se soočili v NVO Humana. Razvojne pomoči so se namreč lotili v tesnem sodelovanju z lokalnim prebivalstvom, ki pri izvajanju pomoči pomaga pripadnikom lastnega naroda. Tovrstno sodelovanje pomaga pri krepitvi občutka odgovornosti sodelavcev Humane, po drugi strani pa tudi posamezniki prejemniki razvojne pomoči v pogovoru z domačini pokažejo večjo pripravljenost do sodelovanja. Razvojna pomoč Humane namreč poteka na zelo osebni ravni, kjer je pristen osebni odnos poglobitnega pomena za uspeh.

Delovanje te NVO bom prikazala v naslednjem, drugem delu te diplomske naloge.

4. HUMANA PEOPLE TO PEOPLE

*THEN LOADS OF THINNEST DRAWN NONPROFESSIONALS THAT FELL
UPWARDS WITHOUT A DOWNFALL ORGANIZE THE ASSOCIATIONS IN THE
FEDERATION HUMANA PEOPLE TO PEOPLE FOR AS PROFESSIONALS AND
WELL ADJUSTED TO CHANGES AND IN THE SERVICE OF A GOOD CAUSE TO
SNEAK, WALK, RUN, TUMBLE, FLY FORWARD AND UPWARDS, WITHOUT
FALLING EITHER UP OR DOWN.*

Let HUMANA PEOPLE TO PEOPLE begin.

It has to have a dream.

(povzeto iz ustanovne listine Humana)

4.1. KAJ OZ. KDO JE HUMANA?

Najprej bi rada pojasnila, zakaj tak naslov »kaj oz. kdo« je Humana?! Če se vprašamo, kaj je Humana, sprašujemo zgolj po neki organizaciji kot inštituciji. Če pa se vprašamo kdo je Humana, pa s tem mislimo na ljudi, ki to organizacijo sestavljajo. NVO Humana pa je dejansko skupek mnogih posameznikov, ki se skupaj trudijo izboljšati svet prebivalcem t.i. tretjega sveta. Zato se Humana imenuje gibanje od ljudi do ljudi.

Kratek zgodovinski pregled Humane sem črpala iz svetovnega spleta (Internet 16).

»Razvojna pomoč od ljudi do ljudi« (*Development Aid from People to People - DAPP*), kakor bi temu lahko rekli v slovenskem prevodu, je bila ustanovljena leta 1977 na Danskem kot odgovor na vse večje potrebe izboljšanja življenjskega standarda prebivalcev revnega sveta. Ideja o razvojni pomoči je bila preprosta, taka kot je še danes: ljudje v t.i. tretjem svetu so v stiski, mi v t.i. razvitem svetu, pa imamo dovolj in lahko pridobimo še več. Zakaj torej ne bi vzeli nekaj od tega presežka in ga preusmerili k tistim, ki ga potrebujejo?!

Z apartheidom prežeta Afrika je postala njihovo prvo področje delovanja. S pomočjo donacij EU in ZN so po celi Danski pričeli zbirati različne življenjske potrebščine in jih s kontejnerji dostavljati v begunska taborišča v Mozambik. Tja so se namreč zatekli begunci, ki so bežali pred rasistično manjšino v Rodeziji (danes Zimbabve). Ko je Zimbabve leta 1980 pridobil neodvisnost, so se begunci iz Mozambika vrnili in v novonastali in preimenovani državi se je pričelo obdobje obnove, sprave in preureditve. DAPP je bil povabljen k izgradnji šole za 1500 begunskih otrok.

DAPP je tako z roko v roki z lokalnimi sodelavci, ki jih v svojem besednjaku imenujejo »razvojni inštruktorji« (*Development Instructors*), speljal svoj prvi projekt, ki pa je postal temeljni kamen za kasnejše in še današnje delovanje v tem delu sveta.

V letih 1980-1985 se je delovanje DAPP-a razširilo tudi na druge skandinavske in evropske države, v Afriki pa je poleg že utečenega dela v Zimbabveju in Mozambiku zajelo še Angolo in Gvinejo Bisao.

Njihovo takratno delovanje je zajemalo naslednja področja:

- i) pošiljanje življenjskih potrebščin za begunce (v tistem času za Namibijce v Angoli),
- ii) s pomočjo donacij in razvojnih inštruktorjev izgradnja objektov v podeželskih predelih afriških držav,
- iii) izobraževanje bivših vojakov in beguncev za izboljšanje njihovega življenjskega standarda, ki se je izvajalo na Danskem,
- iv) izobraževanje rekrutov pri gradbenih projektih, ustanavljanje šol, poučevanje v šolah, prisostvovanje pri opismenjevanju odraslih, ki se je izvajalo v Afriki.

V letih 1985-1990 so v okviru DAPP razvili dolgoročne razvojne načrte, ki zajemajo vsa področja človekovega življenja in razvili so mehanizme, s katerimi si lahko ljudje sami pomagajo. S pomočjo mnogih dvostranskih pogovorov s predsedniki afriških držav so leta 1983 na Danskem ustanovili izobraževalno ustanovo (*Frontline Institute*), kjer se ljudje iz Afrike in Evrope skupaj učijo oblikovati in ustanavljati izobraževalne vasi - centre (*Frontline Village Centre*) v Afriki, ki naj bi služili kot primer razvoja družbe na črni celini. S pomočjo zbiranja, prodajanja in podarjanja rabljenih oblek in obutve v Evropi so pričeli zbirati sredstva za financiranje zastavljenih projektov.

V 90. letih se je delovanje DAPP še posebej osredotočilo na najbolj dovzetne žrtve revščine - otroke, saj je to bil tudi čas, ko je UNICEF opozoril na 100 milijonov smrtnih žrtev med otroki zaradi podhranjenosti in otroških nalezljivih bolezni.

Skozi leta delovanja in širitve projektov je leta 1996 Humana postala to, kar vidimo danes: federacija združenj, pod skupnim imenom Humana gibanje od ljudi do ljudi

(*Humana People to People Movement*), katere članice so NVO in katerih skupno vodilo je solidarnost in humanost. Trenutno je 26 članic, nahajajo pa se na štirih kontinentih. V spodnji tabeli so našteje vse NVO - članice Humane.

Tabela 4.1.1. NVO - članice Federacije Humana gibanje od ljudi do ljudi

	NVO	DRŽAVA IZVORA
1.	<i>Ajuda de Desenvolvimento de Povo para Povo em Angola</i>	Angola
2.	<i>HUMANA - Verein zur Förderung notleidender Menschen in der Dritten Welt</i>	Avstrija
3.	<i>Humana People to People Botswana</i>	Bocvana
4.	<i>Planet Aid Canada Inc. Aidons La Planete Canada Inc.</i>	Kanada
5.	<i>U-landshjælp fra Folk til Folk - Humana People to People</i>	Danska
6.	<i>Ühendus Humana Estonia</i>	Estonija
7.	<i>U-landshjælp från Folk till Folk i Finland</i>	Finska
8.	<i>HUMANA People to People - Greece</i>	Grčija
9.	<i>Ajuda de Desenvolvimento de Povo para Povo na Guiné Bissau</i>	Gvineja Bisao
10.	<i>Humana People to People India</i>	Indija
11.	<i>HUMANA People to People Italia.Onlus</i>	Italija
12.	<i>HUMANA People to People Baltic</i>	Litva
13.	<i>Development Aid from People to People in Malawi</i>	Malavi
14.	<i>Associação Moçambicana para a Ajudade Desenvolvimento de Povo para Povo Mozambique</i>	Mozambik
15.	<i>Stichting HUMANA</i>	Nizozemska
16.	<i>D.A.P.P. Namibia</i>	Namibija
17.	<i>U-landshjel fra Folk til Folk i Norge</i>	Norveška
18.	<i>Associação Hu mana</i>	Portugalska
19.	<i>Humana People to People in South Africa</i>	Južna Afrika
20.	<i>Asociación HUMANA</i>	Španija
21.	<i>Fundación Pueblo para Pueblo</i>	Španija

22.	<i>Biståndsföreningen HUMANA Sverige</i>	Švedska
23.	<i>Planet Aid Ltd.</i>	Anglija
24.	<i>Planet Aid, Inc.</i>	Združene države Amerike
25.	<i>Development Aid from People to People in Zambia</i>	Zambija
26.	<i>Development Aid from People to People in Zimbabwe</i>	Zimbabve

Vir: *Member Organisations in January 2005* (Internet 17)

NVO - članice trenutno sodelujejo v 180 projektih, ki zadevajo ljudi 60 različnih narodnosti v 29 državah.

Leta 1998 so zgradili svoje predstavništvo v Zimbabveju in izdali ustanovno listino²² Humane, katera je prevedena v 11 jezikov. Vodilne niti sicer še vedno držijo v rokah Danci, vendar jih počasi predajajo Afričanom, kar se je nenazadnje pokazalo tudi z odprtjem mednarodnega predstavništva v Zimbabveju.

4.2. HUMANA - PODROČJA DELOVANJA

Projektno delo Humane zadeva različna področja razvojne pomoči, vendar pa so cilji federacije za vse NVO enaki:

»Nuditi usluge vsem članicam - združenjem, kakor tudi podpirati napore pri uresničevanju svojih ciljev v okviru razvojne pomoči, pomoči otrokom, sočutni podpori in informiranju ter dalje podpirati članice pri izvajanju svojih operativnih funkcij v najširšem pomenu.«²³

²² Ustanovna listina, v angleškem originalu *The Charter*, <http://www.humana.org/TextPage.asp?MenuItemID=53&SubMenuItemID=186> (04.04.2006).

²³ Ibid. Angleški original: *To produce services to its member associations so as to support their efforts to fulfil their objectives within development aid, child aid, relief work and information thereon and to support the members in the execution of their operational functions in the widest sense*

Osnovna področja delovanja in dodeljevanja razvojne pomoči so naslednja (Internet 18):

- i) pomoč otrokom,
- ii) šole za otroke in mladino,
- iii) izobraževanje kmetov,
- iv) TCE (projekt popolnega nadzora nad epidemijo HIV/AIDS),
- v) Hope Humana (projekt osveščanja in izobraževanja ljudi o virusu HIV/AIDS),
- vi) redistribucija rabljenih oblačil.

Dodala bi lahko še dve področji delovanja, ki pa ne spadata neposredno v področje razvojne pomoči, in sicer gre za izobraževanje razvojnih inštruktorjev in gradnjo ter vzdrževanje razvojnih centrov, kjer se razvojni inštruktorji in tisti, ki bodo to šele postali, izobražujejo.

V naslednjih poglavjih bom opisala, kaj in kakšno delo zajema posamezno področje in na ta način preverjala svojo, v uvodu zastavljeno hipotezo. Nato pa se bom posvetila izključno projektu TCE, s pomočjo katerega bom svojo hipotezo, s katero trdim, da so NVO zaradi svojega pristopa pri dodeljevanju razvojne pomoči na lokalni ravni uspešne, še dodatno podkrepila.

Še preden pa pričnem z opredeljevanjem posameznih področij delovanja, bom na kratko pojasnila, kdo so razvojni inštruktorji Humane, preko katerih in s pomočjo katerih se delo na terenu dejansko odvija.

4.2.1. Izobraževanje razvojnih inštruktorjev in Izobraževalni center

Podatke za prihodnja poglavja, ki bodo opredeljevala področja dodeljevanja razvojne pomoči Humane, sem črpala iz Humana - letno poročilo 2004²⁴. Podatke za sledeče poglavje sem črpala iz dela letnega poročila, ki se nanaša na razvojne inštruktorje in izobraževalne centre (*Annual Report 2004, Development Instructors and Frontline Institute*).

Program usposabljanja razvojnih inštruktorjev, ki temelji na prostovoljstvu in z glavnim ciljem spodbujanja razvoja v DVR, je temeljni kamen NVO Humane. Prvi projekt usposabljanja se je odvil leta 1980 v Afriki, od takrat pa se je Humani pridružilo že preko 10.000 prostovoljcev. Ti niso neki genialni posamezniki ali specializirani strokovnjaki, so samo prostovoljci z velikim čutom za solidarnost in humanost in so del svojega življenja pripravljene žrtvovati za revne. Da se namreč pričnejo stvari premikati, je potrebno premakniti ljudi.

Da posameznik postane razvojni inštruktor, gre skozi 3 faze usposabljanja:

- i) 6 mesecev usposabljanja v enem izmed centrov, ki so na Danskem, na Norveškem, v Angliji, v Združenih državah Amerike, v Kanadi, Indiji, na Kitajskem in Južni Afriki,
- ii) 6-12 mesecev dela kot razvojni inštruktor na enem izmed delovišč Humane,
- iii) 2 meseca v enem izmed t.i. kampov, kjer se ovrednotijo izkušnje in naredijo zaključki ter načrti za prihodnost posameznega razvojnega inštruktorja.

Konkretno delovno mesto razvojnega inštruktorja pomeni npr. projektni vodja pri sortiranju rabljenih oblačil ali pa poučevanje v eni izmed malih šol in šol za večje otroke.

²⁴ Letno poročilo 2004, v angleškem originalu *Annual Report 2004*, <http://www.humana.org/TextPage.asp?MenuItemID=49&SubMenuItemID=121> (10.04.2006).

Pomeni lahko tudi organizirati odprtje novih šol ali pa sodelovanje in pomoč pri osveščanju ljudi za možnostjo in načinom okužbe za AIDS-m.

Izobraževalni center Humana se nahaja v Zimbabveju (na sedežu NVO Humana), tja pa pridejo vodilni lokalni sodelavci iz celotne Afrike, da se usposobijo za vodenje projektov. Zberejo se iz 9-ih afriških držav, kar pomeni, da se morajo soočiti s težavo komunikacije, različnih kultur in veroizpovedi. Multikulturno okolje je bistven element sodelovanja, saj se na ta način učijo tudi strpnosti, usklajevanja mnenj in političnih stališč med seboj.

Humana na ta način združuje delo in izkušnje razvojnih inštruktorjev, ki pridejo iz razvitega sveta, in usposobljenih posameznikov izmed lokalnega prebivalstva, da skupaj gradijo boljšo prihodnost v DVR. Lokalna raven je tista, kjer se Humana in njeni sodelavci neposredno borijo z revščino prav pri njenem izvoru.

4.2.2. Pomoč otrokom

Za sledeče poglavje sem podatke črpala iz podnaslova Humana - letno poročilo 2004, Pomoč otrokom - v boju proti revščini, za življenje otrok (*Annual Report 2004, Development Instructors and Frontline Institute*).

Humana je pomoč otrokom razvila v 90. letih, ko je UNICEF pričel objavljati podatke o visoki umrljivosti otrok zaradi podhranjenosti, nalezljivih bolezni, infekcij ter virusa HIV/AIDS. Še vedno namreč večina z virusom HIV/AIDS okuženih otrok, v starosti do 5 let, umre²⁵. Tako npr. kljub pomoči Humane in UNICEF-a ter še mnogih drugih organizacij različnega profila, ki pomagajo otrokom v tem delu sveta, smrtnost med mlajšimi otroki še vedno narašča. Po podatkih Humane je bila zaradi virusa HIV/AIDS v Bocvani leta 1990 stopnja smrtnosti otrok do petega leta starosti 58 na 1000 otrok, leta

²⁵ Govorim o stanju v izključno t.i. tretjem svetu.

2002 pa že 110 otrok. V Zimbabveju pa se je v enakem obdobju številka povzpela iz 80 na 123 otrok.

Naj za primerjavo navedem podatke UNAIDS-a, katerega poročilo za leto 2005 o obolelih za virusom HIV/AIDS in smrti za posledicam te bolezni navaja, da je leta 2003 za AIDS-om v Bovcani umrlo 18.000 otrok in odraslih, leta 2005 je bilo število enako. V Zimbabveju pa je število precej višje, saj je leta 2003 za AIDS-om umrlo 200.000 otrok in odraslih, leta 2005 pa se je število spustilo na 180.000 otrok in odraslih. Poročilo ocenjuje, da je v celotni podsaharski Afriki leta 2003 za smrtonosno boleznijo umrlo 1.900.000 otrok in odraslih, leta 2005 pa že 2.000.000 (Internet 41).

Pomoč otrokom se preko Humane po podatkih iz leta 2004 izvaja skozi 25 projektov v 12-tih državah. Pristop je celosten, kar pomeni, da so v ta projekt vključeni prav vsi, celotna družba, saj le na ta način lahko pomoč na kakovosten način doseže otroke.

Tako pomoč otrokom zajema:

- i) okrepitev družinskih dohodkov,
- ii) zdravje in higieno (sem je vključen tudi boj proti virusu HIV/AIDS),
- iii) šole za otroke brez staršev in skrb za take otroke,
- iv) vključevanje otrok v politično, družbeno, kulturno in gospodarsko sfero življenja,
- v) izobraževanje,
- vi) razvoj podeželja,
- vii) okoljevarstvo.

Vsako okolje oz. družba (*community*), kjer se prične izvajati tak projekt, doda še lastna dva »lokalna« cilja, tako da pomoč, namenjena otrokom, vedno zajema 10 področij delovanja.

Cilji so dolgoročno zastavljeni, zato je za njihovo doseganje potrebno najti trajnostne rešitve. Prav tako morajo biti projekti prožni, se časovno prilagajati in biti v stanju sodelovati z drugimi NVO ali vladnimi iniciativami, ki naj bi se trudili dosegati enake ali vsaj podobne cilje.

Na lokalni ravni se pomoč izvaja tako, da razvojni inštruktorji Humane pomagajo lokalno prebivalstvo organizirati v skupine, ki so sestavljene npr. iz družin in se zbirajo okrog šole ali zdravstvene postaje. Tam zbirajo podatke o obolelih za različnimi nalezljivimi boleznimi, o osirotelih otrocih, o poljskih pridelkih, če naštejemo samo nekatere dejavnosti. Podatke nato predajo razvojnemu inštruktorju Humane, ki jih potrebujejo za nadaljnjo analizo in organizacijo pomoči.

Tako v korist celotne družbe razvojni inštruktorji z roko v roki z lokalnim prebivalstvom pomagajo na različnih ravneh razvoja. Na ta način razvojni inštruktorji ne samo pomagajo pri dodeljevanju pomoči, ampak tudi učijo lokalno prebivalstvo počasi prevzemati odgovornost za samoorganizacijo. To pa je nenazadnje zelo pomembna lastnost, katere pomanjkanje mnogi razvojni strokovnjaki t.i. razvitega sveta očitajo revnim.

4.2.3. Šole za otroke in mladino

Za sledeče poglavje sem podatke črpala iz podnaslova Humana - letno poročilo 2004, Otroci brez staršev - mala šola prihodnosti; Šole za otroke - mesta otrok & šole otrok iz ulice; Poklicno šolanje - temeljni kamen (*Humana - Annual report 2004, Children without Parents - Preschools of the Future; Schools for Children - Children's Towns & Street Children's Schools; The Vocational Schools - Cornerstones in the Skills Training*).

Humana izobraževanje otrok in mladine deli v tri obdobja:

- i) šolanje otrok v starosti od 4 do 6 let,
- ii) osnovno šolanje otrok z ulice, osirotelih otrok in zapuščenih otrok,

iii) poklicno šolanje mladine.

Z večanjem števila otrok, ki so ostali s samo enim staršem ali brez obeh, v glavnem zaradi umrljivosti za virusom HIV/AIDS, se je meja med otroštvom in prehodom v odraslo dobo v veliki meri zabrisala. Samo v Zimbabveju je bilo, po podatkih Humana - letnega poročila 2004, istega leta okoli 800.000 sirot. Posamično reševanje tako številčnega problema ne more obroditi vidnih sadov, kakor se tudi ne more prepustiti ljudi njihovi usodi v smislu, saj si bodo sami pomagali. Ne, potrebno je poiskati dolgoročne in trajnostne rešitve in Humana to možnost vidi v načrtnem izobraževanju otrok in mladine.

4.2.3.1. Male šole prihodnosti

Dejstvo je, da Humana ne more spremeniti samega bistva osirotelim otrokom. Ne more jim vrniti staršev in nadomestiti izgube v življenju, lahko pa jim pomaga kar najbolje opremiti se za življenje, da ga bodo lahko vzeli v svoje roke.

Program se prične z registracijo osirotelih otrok, nato z zbiranjem odraslih okrog teh otrok, nadaljuje pa s šolanjem, svetovanjem in sožitjem celotne skupnosti. V male šole se vključujejo otroci, stari od 4 do 6 let, ki so še vedno v celoti odvisni od odraslih, hkrati pa v obdobju, ko so tudi izredno učljivi. Zato so se razvojni inštruktorji Humane odločili izkoristiti to lastnost oz. prednost in izobraziti posameznike, ki so člani lokalnega prebivalstva, da bi/bodo poučevali in skrbeli za te osirotele otroke v malih šolah. Humana tako v več kot 400 malih šolah, kjer je vključenih več kot 14.000 otrok na področju Južne Afrike, Gvineje Bisao, Indije in Kitajske, izobražuje in zaposluje učitelje celo v dveh izmenah.

Tako tudi na področju zgodnjega šolanja Humana kot NVO zelo uspešno sodeluje z lokalnim prebivalstvom in odpravlja posledice revščine pri samem izvoru.

4.2.3.2. Šole za otroke iz ulice

Šole za otroke iz ulice predstavljajo cela mesta otrok (*children's towns*), kamor Humana vključuje otroke z ulice, zlorabljene in otroke pod vplivom drog. Gre za šole, ki vključujejo tudi otrokovo bivanje (internate). V trenutku, ko otrok prestopi šolski prag, je dodeljen skupini z lastnim učiteljem, kjer aktivnosti in pouk potekajo preko celega dneva. Šolski program je razdeljen v 5 faz: i) skavti, ii) prijatelji živali, iii) zeleni prsti, gospodinjstvo in umetnost, iv) mešano kmetovanje 1 (*mixed farming*), v) mešano kmetovanje 2. S tem zelo raznovrstnim programom otroci pridobijo vse potrebno znanje za možno kasnejše šolanje ali samostojno življenje. Humana razvojni inštruktorji v tovrstnih šolah tako namenoma poučujejo več praktičnih dejavnosti kot učne snovi, saj presoajajo, da bodo otrokom - bodočim odraslim, v danih okoliščinah za samostojno življenje bolj koristile.

Humana je odprla vrata tovrstnemu izobraževanju zato, da bi pokazala na praktičnem primeru, na kakšen način je mogoče zavržene otroke pridobiti nazaj v sistem izobraževanja in jih primerno opremiti za kasnejše samostojno življenje.

4.2.3.3. Poklicno šolanje - temeljni kamen

Poklicno šolanje, ki ga prav tako izvajajo razvojni inštruktorji Humane v sodelovanju s posamezniki izmed lokalnega prebivalstva, ima eno veliko prednost in ta je, da se pri učencih pokaže takojšen rezultat poučevanja. V poklicnih šolah namreč mladi odrasli pridobivajo izključno praktična znanja za kasnejšo zaposlitev ali samozaposlitev. Ravno zato so poklicne šole izrednega pomena za vse države, ki se razvijajo. Humana vidi prispevek teh šol kot velik plus za celotno družbo, zato tovrstne šole uspešno vodi v Angoli, Gvineji Bisao, Malaviju, Mozambiku, Namibiji, Zambiji in Zimbabveju.

Poklicno izobraževanje nudi znanja na področjih kmetijstva, poslovne sposobnosti, gradbeništva, turizma in avtomehanike. Učenci poklicnih šol vodijo tudi delavnice ali popravilnice, kjer svoje pridobljeno znanje lahko preizkusijo in dopolnjujejo, prav tako

pa tudi nekaj malega zaslužijo. Poklicne šole prav tako sodelujejo z nekaterimi lokalnimi podjetji, kjer učenci po zaključenem izobraževanju opravljajo pripravništvo.

Poklicne šole so del nacionalnega izobraževalnega sistema v vsaki državi. Ob koncu šolanja učenci pridobijo nacionalne diplome ali priznane zasebne diplome.

Vse zgoraj opisane šole za otroke, ki jih organizira Humana, so med seboj tesno povezane. S svojim osebjem (učitelji), programi in izkušnjami se dopolnjujejo in si pomagajo. Tako se npr. poučevanje praktičnih dejavnosti, ki je sicer značilno za poklicno izobraževanje, izvaja tudi v šolah za otroke ter malih šolah. Izvaja se tudi v programu pomoč otrokom²⁶. Ta povezanost med različnimi področji delovanja kaže na to, da se Humana res trudi celostno pristopiti k razvoju. Da je potrebno začeti z najmlajšimi, če želimo dolgoročno spremeniti družbo, saj so ravno ti steber prihodnosti.

4.2.4. Izobraževanje kmetov

Podatke za sledeče poglavje sem črpala iz podnaslova Humana - letno poročilo 2004, *Izobraževanje kmetov (Humana - Annual report 2004, Farmers Training - On the Ground, in the Field, in the Classroom)* in iz statističnih podatkov UNDP-ja o odstotkih zaposlenih (ločeno po spolu) v kmetijstvu med leti 1995 in 2002 (Internet 39, Internet 40).

Kmetijstvo ostaja jedro gospodarstva v večini DVR. V primerjavi z le 27 odstotki v razvitih državah, je več kot 65 odstotkov ljudi v DVR usmerjenih v kmetijstvo. Podobno je 58 odstotkov delavskega prebivalstva v DVR usmerjenih v kmetijstvo in le 5 odstotkov v razvitih državah. Pa vendar kmetijstvo v DVR prispeva le 3 odstotke BDP-ja in v razvitih državah 14 odstotkov BDP-ja na prebivalca (Todaro 2006: 67).

²⁶ Glej poglavje 4.2.1.

Očitno je, da je podeželje prerevno, da bi lahko preživljalo številne kmečke družine (Todaro 1989). Tisti kmetje pa, ki ostajajo na dobri zemlji, kot je to v primeru Madagaskarja, ki je izredno naravno bogat otok, pa nimajo dovolj znanja, da bi iz nje iztržili najboljše²⁷.

Ker je kmetijstvo bistveno za razvoj v DVR, so vlade v Zimbabveju, Namibiji in Južni Afriki npr. pričele s ponovno delitvijo zemlje lokalnemu prebivalstvu, da bi na ta način tudi popravile zgodovinske neenakosti. Tam, kjer so bile speljane agrarne reforme, je potreba po izobraževanju kmetov še večja. Tako je bilo npr. po podatkih UNDP-ja med leti 1995 in 2002 v Južni Afriki 12 odstotkov moških in 9 odstotkov žensk zaposlenih v kmetijstvu, v Namibiji pa celo 33 odstotkov moških in 29 odstotkov žensk. Za Zimbabve ni podatka, čeprav so podatki, pridobljeni v okviru Humane ravno za Zimbabve bolj vzpodbudni.

Humana vodi izobraževanja za kmete v Gvineji Bisao, Mozambiku in Zimbabveju. Kot del programa za otroke pa v vseh državah delovanja. Program se imenuje »Od individualnega kmeta do tržno usmerjenega kmeta« (*From Communal Farmer to Commercial Farmer*), kjer se kmetje učijo, kako in kdaj sejati, kaj sejati, o škodljivcih, skratka pridobivajo znanja, ki jih kmet potrebuje za uspešno kmetovanje. V vlogi učiteljev nastopajo lokalni kmetje, ki so to postali s pridobljenim znanjem iz Humana programa poklicnega izobraževanja in dodatnega izobraževanja za učitelje.

Drug program v okviru izobraževanja kmetov pa se imenuje »Klub kmetov« (*Farmers Club*), ki deluje na področjih individualnega kmetovanja. Naloga tega programa je najti način, da se te kmete, ki kmetujejo le za lastno preživetje, nauči kmetovati z dobičkom oz. za denar in prodajo. Kmetje, ki so vključeni v ta program, so združeni v skupnosti in v okviru teh delujejo za skupno dobro, npr. kopljejo vodnjake in sadijo drevesa.

²⁷ Gre za osebno opažanje v času mojega bivanja na Madagaskarju.

Preko programa pomoči za otroke je v Zambiji 17.000 kmetov vključenih v opisana programa izobraževanja kmetov z namenom zagotoviti neoporečno prehrano za otroke.

4.2.5. Redistribucija rabljenih oblačil

Podatke za sledeče poglavje sem črpala iz podnaslova Humana - letno poročilo 2004, Rabljena oblačila, zbiranje v Evropi in Združenih državah Amerike; Prodaja obleke in obutve v Afriki in Indiji (*Humana - Annual report 2004, Second Hand Clothes - Collections in Europe and USA; Clothes and Shoes Sales in Africa and India*).

Redistribucija rabljenih oblačil pomeni z drugimi besedami zbiranje denarja za finančno podporo projektov, ki se odvijajo na vseh področjih delovanja Humane. Redistribucija oz. zbiranje, sortiranje in prodaja rabljenih oblačil se prične v Evropi in Združenih državah Amerike ter konča v Afriki in Indiji.

4.2.5.1. Rabljena oblačila - zbiranje v Evropi in Združenih državah Amerike

Humana zbira rabljena oblačila in obutev v Avstriji, na Danskem, na Finskem, v Nemčiji, Grčiji, Italiji, na Nizozemskem, Norveški, na Portugalskem, v Južni Afriki, Španiji, na Švedskem, Veliki Britaniji in v Združenih državah Amerike. Humana rabljena oblačila zbira iz treh razlogov:

- i) dati novo vrednost rabljenemu blagu in s to vrednostjo izboljšati življenjske pogoje revnim,
- ii) zaščititi naravo z redistribucijo rabljene obleke in obutve,
- iii) osvestiti široo javnost o perečih problemih nerazvitega sveta in o učinkih humanitarnega dela NVO Humana na razvoj v tem delu sveta.

Humana rabljena oblačila zbira tako, da na parkirna mesta gostiteljev (npr. lastniki čistilnic ali grosisti) postavi kontejnerje. Ti kontejnerji morajo biti lahko in jasno dostopni (za kar poskrbi gostitelj) za vse ljudi, ki bi želeli prispevati svoj delež. Sodelavci Humane

nato kontejnerje izpraznijo in oblačila zberejo v posebnih skladiščih, kjer jih prvič sortirajo. Večina oblačil gre v nadaljnjo prodajo v Afriko in Indijo, določen delež pa Humana podari najrevnejšim skupnostim na teh dveh kontinentih.

4.2.5.2. Rabljena oblačila - prodaja v Afriki in Indiji

V Afriki, kjer je glavno in največje delovno področje Humane, je še vedno velika potreba po rabljenih oblačilih. Lokalno prebivalstvo preprosto ne more kupiti novih oblačil, zato je tu le vprašanje rabljenih oblačil ali pa sploh nobenih.

Humana tako poskrbi za ugodno prodajo zbranih rabljenih oblačil v podeželskih predelih DVR (trenutno so to Angola, Gvineja Bisao, Indija, Malavi, Mozambik, Namibija, Južna Afrika, Zambija in Zimbabve). Izkupiček se porabi za finančno podporo projektov Humana na področjih, kjer je bila prodaja opravljena.

Celoten projekt zbiranja, sortiranja in prodaje rabljenih oblačil in obutve prispeva k izboljšanju gospodarstva na lokalnih predelih, preko tega pa se deloma krepi širše lokalno gospodarstvo. Skozi celoten proces zbiranja oblačil, od trenutka, ko kontejner prispe v pristanišče neke DVR in se obleke ponovno sortirajo v preko 50 različnih kategorij, do zadnjega kosa obleke, ki je prodan v trgovini nekje na podeželju, se ustvarja tudi veliko število delovnih mest in samozaposlenih. Vsega skupaj Humana, kot rezultat te trgovine, ustvarja približno 900 delovnih mest v 5-tih državah južne Afrike ter 8.500 rednih odjemalcev in 30.500 samo-zaposlenih.

Humana torej z zbiranjem oblek in obutve ne poskrbi samo za lasten finančni obstoj, temveč posredno skrbi še za brezposelne in rast lokalnega gospodarstva v DVR. V Evropi in Združenih državah Amerike pa imajo ljudje možnost sodelovati pri humanitarni pomoči in z oblekami, ki bi jih sicer zavrgli, prispevati veliko dobrega.

Tako je sodelovanje med Severom in Jugom velika prednost, saj delujeta za enak cilj in NVO Humana to prednost odlično združuje in izkorišča vse vire, ki so pri roki, da so ti cilji optimalno doseženi.

4.2.6. Hope Humana v boju proti virusu HIV/AIDS

Podatke za sledeče poglavje sem črpala iz Humana - letno poročilo 2004, Hope Humana v boju proti AIDS-u (*Humana - Annual report 2004, Hope Humana in the fight against AIDS*).

Projekt z imenom Hope (slov. prevod Upanje) se trenutno izvaja v Zambiji, Zimbabveju, Mozambiku, Angoli, Indiji, Malaviju, Namibiji in Južni Afriki. Sestavljen je iz 5-tih elementov:

- i) vzpostavljanje kontaktov in izobraževanje,
- ii) zdravstvena oskrba,
- iii) raziskovanje,
- iv) skupine za oblikovanje mnenj in stališč,
- v) vzpostavljanje programov ustvarjanja tesnejših vezi med npr. učitelji in učenci ter delavci in delodajalci (*outreach program*).

V sklopu navedenih točk se projekt Hope odvija, njegov osnovni cilj pa je osveščanje in seznanjanje ljudi o možnosti okužbe s smrtonosnim virusom. Prav tako se sodelavci Humane soočajo in ukvarjajo z že okuženimi posamezniki, jim nudijo ustrezno zdravstveno oskrbo in pomoč pri dnevnem spopadanju z boleznijo in jih podučijo, kako naj ravnajo, da boleznijo ne bodo prenesli na druge posameznike.

V okviru projekta Hope združujejo moči sodelavci različnih področij (delavci, učitelji, mali podjetniki, starši...) in na ta način bijejo skupen boj proti revščini, ki je v veliki meri tudi posledica vedno večje epidemije AIDS-a.

4.2.7. TCE - popoln nadzor nad epidemijo

Podatke za celotno sledeče poglavje sem črpala iz spletne strani Humana, s podnaslovom *Total Control of the Epidemic*²⁸ in Humana - letno poročilo 2004, Popoln nadzor nad epidemijo - TCE v boju proti AIDS-u (*Humana - Annual report 2004, Total Control of the Epidemic, TCE in the Fight against AIDS*).

» Le ljudje sami se lahko osvobodijo epidemije AIDS-a.« (Ibid.) Na tako preprosti trditvi sloni celoten projekt TCE - osvoboditi Afriko AIDS-a, predel za predelom, vzpostaviti popoln nadzor nad epidemijo.

Projekt TCE ima zelo sistematičen pristop, saj je vsak posameznik deležen izobraževanja »na štiri oči«. Tovrsten cilj je dosežen tako, da se določeno področje geografsko razdeli na manjša področja, ki ne obsegajo več kot 100.000 ljudi. Na tako oblikovana področja se dodeli 50 zaposlenih in ustrezno usposobljenih ljudi, ki so Afričani in imajo uraden naziv terenski delavci (*Field Officers*). Ti terenski delavci so razdeljeni na 5 enot, ki štejejo po 10 članov. Vsak terenski delavec je dodeljen na področje z 2.000 ljudmi, kar je približno 350 gospodinjstev, in ima nalogo, da vse te ljudi osebno obiše in osebno podučijo o virusu HIV/AIDS. Terenski delavci enega področja se srečujejo enkrat tedensko, da izmenjajo izkušnje in rezultate ter naredijo načrt za naprej.

Terenski delavci imajo mandat 3 leta, saj je to povprečen čas, ki je potreben, da se testira in zajezi, torej ustvari popoln nadzor nad epidemijo na področju s 100.000 ljudmi. Vsi terenski delavci so pod stalnim nadzorom svojih nadrejenih razvojnih inštruktorjev in so deležni rednega izobraževanja o svojem delu.

Projekt se je pričel v Zimbabveju leta 2000 in od takrat je dosegel že 2,5 milijona ljudi v 4-ih državah južne Afrike (Bocvana, Južna Afrika, Mozambik in Zimbabve). Spodnji zemljevid nazorno prikazuje razširjenost projekta TCE v naštetih afriških državah.

²⁸TCE, v angleškem originalu *TCE*

<http://www.humana.org/TextPage.asp?MenuItemID=48&SubMenuItemID=115> (03.05.2006).

Slika 4.2.7.1. Prikaz razširjenosti TCE v afriških državah

Vir: *Against AIDS: TCE Areas (Humana - Annual report 2004, Total Control of the Epidemic, TCE in the Fight against AIDS)*.

TCE spreminja življenje ljudi. Celo terenski delavci so spremenili svoj življenjski slog, odkar v okviru projekta TCE seznanjajo ljudi o AIDS-u. Projekt se spopada s samim jedrom problema, se spusti na individualno raven, kjer mora vsak posameznik narediti načrt preprečevanja in spopadanja z infekcijo smrtonosnega virusa. Gre za spreminjanje vedenja, zvestobo enemu partnerju, uporabo kondomov, ljudje so mobilizirani za testiranje o okuženosti z virusom HIV/AIDS, prav tako pa so mobilizirani že okuženi, da nadaljujejo svoje življenje v skladu z boleznijo.

S tem, ko terenski delavci obiskujejo domove, ljudi ne samo seznanjajo z boleznijo, ampak jih tudi poučijo, kako se je boleznijo mogoče izogniti. Na tako osebni ravni se rušijo mnogi tabuji, saj so ljudje pripravljeni spregovoriti npr. o svojih spolnih navadah in predvsem ženske o svoji spolni neenakosti pred moškimi.

4.2.7.1. Delo terenskih delavcev

Dnevno delo terenskih delavcev je svetovanje in testiranje prebivalstva o okuženosti s smrtonosnim virusom oz. napotitev na testiranje. Ljudem pomaga na individualni ravni,

jih izobražuje, jim deli kondome in znižuje njihovo ogroženost k okužbi z virusom preko t.i. navpičnega ocenjevalnega sistema (*Perpendicular Estimate System* - PES). Na podlagi PES-a posamezniki izpolnijo vprašalnik in se obvežejo k določenemu načinu življenja, ki jih bo v končni fazi popeljalo k zdravemu življenju brez AIDS-a (Internet 22).

Terenski delavci pa potrebujejo izpolnjene vprašalnike, da ocenijo status okuženosti in ogroženosti na svojem delovnem področju ter tako zastavijo načrt za prihodnje delo. Iz PES-a je namreč razvidno tudi, koliko je nosečnic ali sirot in se tako na podlagi dobljenih rezultatov terenski delavci povežejo še z drugimi delovnimi področji v okviru Humane, npr. pomoč otrokom, šolami in programi za noseče matere ter tako usmerjajo ljudi na svojem delovnem področju.

Terenski delavci morajo v svojem 3-letnem mandatu doseči naslednje cilje (Internet 23):

- i) obiskati in popisati 2000 posameznikov na svojem področju,
- ii) mobilizirati 27 ljudi k testiranju HIV,
- iii) pomagati 24 posameznikom, da načrtno zmanjšajo ogroženost okužbe tako, da živijo vzdržno spolno življenje (zvestoba enemu partnerju ali uporaba kondomov - po PES-u),
- iv) podati 27 izobraževalnih ur 400-tim ljudem,
- v) razdeliti 6.200 kondomov,
- vi) podučiti 13 nosečih mater o programu za nosečnice, še posebno tiste, obbolele za AIDS-m.

Terenski delavci morajo zastavljene cilje doseči, kar lahko na terenu postane zelo težko izvedljiva naloga. Mnogi se njihovim obiskom izogibajo, naloga terenskih delavcev pa je, da vsakega osebno poiščejo. Zato si ustvarjajo podmladek, ki jim pri njihovem delu pomaga in hkrati osvaja znanje za kasnejše samostojno nadaljevanje dela terenskih delavcev.

4.2.7.2. TCE cilji

Terenski delavci se v okviru programa TCE borijo za doseg 5-tih ciljev (Internet 24):

- i) zmanjšati okužbo za virusom HIV (*Reduced Infection*),
- ii) pridobiti ljudi k sodelovanju (*Peoples Cooperation*),
- iii) reklamirati odpornost (*Immune Boosting*),
- iv) poskrbeti za prihodnjo generacijo (*The Next Generation*),
- v) sprejeti nova življenjska načela (*A Host of New Attitudes*).

Cilj zmanjševanja okužbe za virusom HIV je zelo dolgotrajen in naporen proces. Prične se z identificiranjem konkretne osebe, nadaljuje se s svetovanjem in izobraževanjem terenskega delavca o AIDS-u in kaj okužba oz. bolezen pomeni za posameznika in njegovo družino. V najboljšem možnem primeru pa pomeni napotiti osebo na brezplačno testiranje v center Hope Humana. V primeru pozitivnega testa se to osebo mobilizira naprej v delovne skupine, kjer so okuženi podučeni o svojem stanju in se jih kvalificira za kakšno družbeno koristno delo (npr. izdelovanje mila) (Ibid.).

Drugi cilj pridobivanja ljudi k sodelovanju je naravnan predvsem na otroke. Terenski delavci si v vaseh na svojem področju prizadevajo združevati odrasle in otroke v različne klube ali skupnosti (npr. nogometni klub ali AIDS klub), kjer jih lažje podučijo o okužbi z virusom in bolezni sami. Ko so ljudje enkrat združeni v skupnosti, so vključeni tudi v druge projekte Humana razvojne pomoči. Ustvarja pa se tudi že omenjeni podmladek, ki je izrednega pomena za delo terenskih delavcev (Internet 25).

Tretji cilj reklamiranja oz. spodbujanje odpornosti pomeni odpiranje manjših in večjih okrepčevalnic z zdravo prehrano in predvsem hrano iz soje po ugodnih cenah.²⁹ Namenjene so predvsem okuženim z virusom HIV ali že obolelim za AIDS-m, sirotam in nosečim materam. Terenski delavci imajo tudi nalogo priučiti vaške žene priprave hrane iz soje, pri čemer se težava oddaljenosti do okrepčevalnic močno zmanjša (Internet 26).

²⁹ Soja je namreč zelo zdrava in priporočljiva hrana obolelim za AIDS-m in tako je tudi smiselno, da je bolnikom dostopna po čim bolj ugodni ceni.

Četrty cilj pomeni skrb za prihodnjo generacijo otrok in mladih, ki morajo biti vsi dobro teoretično in praktično poučeni o načinih prenosa okužbe in o načinih preprečitve le-te. Posebno skrb terenski delavci namenjajo nosečim materam, da jih poučijo o prenosu okužbe iz matere na otroka in jih pripravijo do tega, da se testirajo (Internet 27).

Peti in zadnji cilj pa je sprejeti nova življenjska načela glede spolnosti. Terenski delavci se tu soočajo z veliko tabuji, saj med ljudmi velja patriarhalna miselnost, kar pomeni, da ima moški lahko toliko žensk, kolikor si jih zaželi, ženske pa pred moškimi nimajo nobenih spolnih pravic. To je miselnost, proti kateri se borijo terenski delavci, ko delijo kondome, demonstrirajo njihovo uporabo in ljudi izobražujejo o tem, kakšne smrtonosne posledice ima svobodno spolno življenje (Internet 28).

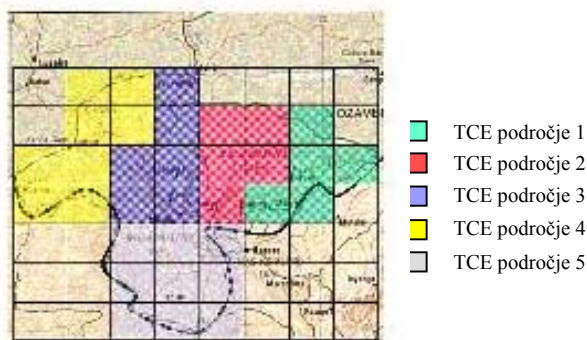
4.2.7.3. Primer - TCE v Zimbabveju

TCE področje se določi glede na populacijo, ki ne sme presegati 100.000 posameznikov. Tako področje se razdeli med 50 terenskih delavcev, od katerih je vsakemu dodeljenih 2.000 ljudi. Naloga vsakega terenskega delavca je, da te ljudi poišče in jih osebno podučijo o virusu in bolezni. Skupina 50-tih terenskih delavcev se deli še na manjše skupine po 10, izmed katerih je po eden vodja.

Pet TCE področij tvori divizijo, ena divizija tako obsega 500.000 ljudi, kar pomeni 250 terenskih delavcev. Pet divizij pa tvori korpus, ki pokriva populacijo 2,5 milijona ljudi, torej 1.250 terenskih delavcev. Delo enega korpusa nadzira korporalni poveljnik (Internet 29).

Zimbabve je moral tako vzpostaviti 125 TCE področij, organiziranih v 25 divizij, kar je 5 korpusov in vsega skupaj 6.250 terenskih delavcev, da so lahko obdelali 12,5 milijonov prebivalcev (Internet 30).

Slika 4.2.7.3.1. Primer TCE razdelitve - Mashonaland

Vir: *The TCE Structure*³⁰

Eno TCE področje pa se ne določa samo po številu prebivalstva, ampak tudi po t.i. obrambni liniji, ki jo terenski delavci ustvarijo z širjenjem TCE. Taka obrambna linija je sestavljena iz sledečih načel:

- i) ljudje so dobro organizirani, da branijo skupnost pred epidemijo: v vsaki soseski je po en TCE odbor in terenski delavci delajo neumorno, da ustavljajo širjenje AIDS-a v njihovi skupnosti.
- ii) vsi ljudje so dobro seznanjeni z epidemijo: 95% ljudi ve, kako se bolezen prenaša; 95% ljudi ve osnovna dejstva o virusu HIV/AIDS in kako prizadene telo; 95% ljudi ve, kako podpreti imunski sistem in kako zatreti virus HIV v sebi; dobra večina ljudi pozna svoj HIV status.
- iii) otroci in mladi so organizirani v skupine, ki predstavljajo ščit pred epidemijo: vse šole so vključene v program *Hope Humana*; vse šole nudijo izobraževanje o AIDS-u; 50% mladih od 10. do 24. leta starosti so vključeni v klube, ki delujejo pod geslom »mi smo osvobojeni HIV-a in podpiramo skupnost pri spopadanju s posledicami HIV/AIDS-a«.
- iv) varno spolno življenje: kondomi so lahko dostopni, so zastopni ali pa se prodajajo po nizki ceni.
- v) rizične osebe so deležne posebne pozornosti: šibke oz. osebe z višjim rizičnim faktorjem okužbe so deležne večje pozornosti in svetovanja s

³⁰ Ibid.

strani terenskih delavcev (npr. med moškimi so to šoferji, migranti in vse ženske, katere se podučijo o spolni zlorabi in zaščiti pred njo; vsi otroci in mladi med 10. in 19. letom so dobro poučeni o načinu prenosa okužbe z virusom HIV).

- vi) zdravstvene postaje so optimalno opremljene in organizirane: ambulantno osebje je poučeno o vseh spolno prenosljivih boleznih in opremljeno s primernimi zdravili za zdravljenje le-teh; vse ambulante razpolagajo tudi z opremo za testiranje virusa HIV/AIDS.
- vii) skupnost je organizirana, da se spopada s posledicami epidemije: ljudje s pozitivnim statusom so podučeni, kako z boleznijo živeti dlje in bolj zdravo; vsi bolni so deležni nege; vse sirote so deležne nege in podpore; vse sirote dokončajo osnovno šolanje.
- viii) skupnost je organizirana, da veča prihodke: prihodke veča s pomočjo lastne proizvodnje, šolanja lokalnega prebivalstva in izboljšane tehnike dela (npr. kmetije, ki se novejših metod kmetovanja priučijo skozi program izobraževanja kmetov) in investicijami.

Eno TCE področje se smatra za osvobojeno epidemije, ko 90% njenega prebivalstva živi in sprejme pogoje TCE programa.

Od leta 2000, ko se je projekt TCE v Zimbabveju pričel, so terenski delavci uspeli pokriti področje s 700.000 prebivalci, od tega so jih osebno obiskali 680.835. Izmed teh jih je 21.620 odšlo na testiranje za okužbo z virusom HIV in sedaj poznajo svoj status. Razdeljenih je bilo preko 1,5 milijonov kondomov spolno aktivnim in takim, ki jih znajo uporabljati.

Na področjih, kjer se TCE izvaja, je v Zimbabveju nastala močna vez med Humano ter lokalnim vodstvom in drugimi NVO, kakor tudi z nacionalnim svetom za AIDS.

Leta 2003, ko je minil prvi 3-letni mandat izvajanja TCE na 7-ih področjih s 700.000 ljudmi, jih je 267.231 privolilo za življenje po načelih TCE, kar pomeni, da so se obvezali za življenje varno pred okužbo (Internet 20).

4.2.7.4. TCE - zaključki

Afrika, ki je najrevnejši kontinent na svetu, je hkrati tudi najbolj prizadeta dežela z AIDS-m na svetu. In morda lahko pri drugih težavah ekonomske narave čaka na pomoč iz tujine, a pri epidemiji AIDS-a si morajo ljudje čim prej pričeti pomagati sami. Vendar kako naj si pomagajo sami, če pa v prvi vrsti večina prebivalstva niti ne ve, kako se bolezen prenaša?!

TCE projekt je s svojim individualnim pristopom ponudil odgovor ravno na to vprašanje. Humana razvojni inštruktorji so usposobili in priučili kader, ki ga sestavljajo posamezniki pripadniki lokalnega prebivalstva ter jih poimenovali kot terenske delavce. Le-ti so se s pristopom »od vrat do vrat«, na individualni ravni lotili epidemije in pričeli z osveščanjem, izobraževanjem in mobiliziranjem ljudi k testiranju in s tem preverjanju statusa okužbe. Na ta način so terenski delavci v okviru TCE pričeli usposabljanje pripadnike svojega naroda k sprejemanju odgovornosti za lastna dejanja, za svoja življenja in življenja svojih otrok. Pričeli so spreminjati miselnost ljudi. In pričeli so spreminjati lastno miselnost. Pričeli so si pomagati sami, kar je bil tudi namen, ko se je projekt TCE pričel.

TCE je na povsem konkretni ravni pripomogel k: i) boljšemu vedenju o možnosti prenosa okužbe in kako jo je mogoče preprečiti, ii) boljšemu razumevanju prenosa okužbe iz mame na otroka, iii) zmanjšanju krvavitve iz telesnih ran, ki se pojavijo ob okužbi z virusom HIV in iv) spodbujanju k testiranju na področjih, kjer se izvaja TCE (Internet 19).

TCE projekt je bil za svoje požrtvovalno delo tudi dvakrat nagrajen. Prva je bila nagrada AGFUND-a (*Arab Gulf Programme for United Nations Development Organization*) leta

2000, ko je med več nominiranci za nagrado humanitarni projekt leta prejel prvo mesto. Druga pa je bila nagrada, ki jo je prejel leta 2002 na evropskem vrhu mladih (pod skupnim imenom *Generation Europe Youth Summit*). Ta nagrada pa je bila dodeljena podjetju Mozal/Bhp Billiton, ki ima izpostavo izven mesta Maputo v Mozambiku in se ukvarja s predelavo aluminija. Podjetje je nagrado prejelo za sponzoriranje projekta TCE (Internet 21).

Obe mednarodni nagradi sta gotovo dokaz uspešnosti v nujenju razvojne pomoči NVO Humana in predvsem njenega projekta TCE v boju proti kugi 21. stoletja. Največji dokaz in zadoščenje pa so ljudje - prebivalci dežel in področij, kjer se projekt TCE izvaja. Njihovo osveščanje o bolezni in njenemu preprečevanju, spreminjanje nazadnjaške miselnosti v proaktivno, spreminjanje spolnih navad - nezvestobo v zvestobo, vzdržnost in uporabo kondomov. Vsi ti posamezni delčki v razvojni pomoči tvorijo dosti večji mozaik razvoja. Saj, kje se pa razvoj prične? V glavah teh ljudi, da s tem, ko pričnejo spreminjati sebe, spreminjajo tudi svojo prihodnost in prihodnost svojih otrok na bolje. Seveda, pa jim je potrebno pri tem pomagati. Tu pa je vstopila NVO Humana. Na povsem lokalni ravni se loteva in rešuje problem epidemije AIDS-a.

5. NVO KOT ODGOVOR NA UČINKOVITOST RAZVOJNE POMOČI NA LOKALNI RAVNI

Že v teoretičnem delu te diplomske naloge³¹ sem ugotavljala, da je razvojna pomoč težko opredeljiva kategorija, odvisna od mnogih dejavnikov. Različni avtorji (Todaro, Mrak) ter organizacije (DAC) imajo različna mnenja o razvojni pomoči, zato sem si za vodilo svojega raziskovanja izbrala tisto opredelitev razvojne pomoči, ki je danes splošno sprejeta (opredelitev DAC). Za lažje sledenje nadaljnjega besedila bom definicijo še enkrat navedla: razvojna pomoč je prenos sredstev v DVR, ki jo izvede javni sektor z namenom izboljšanja položaja v teh državah.

Vprašanje, ki sledi je, kakšna je povezava med to definicijo in razvojno pomočjo NVO na lokalni ravni, bolj konkretno delovanjem NVO Humana na terenu? Prav gotovo brezplačen prenos sredstev /osebja, opreme in znanja/ iz Humane v DVR drži. Humana je v celoti NPO, ki za svoje delo ne pričakuje in ne zahteva nobenega dobička. Namen Humane je v vsakem pomenu izboljšati življenjske razmere prebivalcev v DVR.

V primeru Humane tako ne velja samo, da je kot NVO neprofitna, ampak tudi dobrodelna in deluje na prostovoljni bazi, kar izpostavljajo Leskovškova in Reinalda ter Verbeek³². Gotovo lahko naredim tudi povezavo z opredelitvijo NVO po Peasovi³³, saj se Humana trudi širiti informacije o mizernih življenjskih pogojih t.i. razvitemu svetu, prav tako skuša implementirati mednarodne razvojne politike. Na tem mestu mislim na MDG in predvsem njihov 6. cilj, ki napoveduje boj proti virusu HIV/AIDS ter drugim nalezljivim boleznim. Vendar pa v razvojni politiki Humane lahko najdemo vse cilje, opisane v MDG, npr. 2. cilj doseči univerzalno osnovno šolanje, je prav tako eden izmed

³¹ Glej poglavje 2.3.

³² Glej poglavje 3.1.

³³ Ibid.

prioritetnih ciljev NVO Humana. Da pa Humana s svojim človekoljubnim delovanjem trka na srca in vest ljudi, je naravna posledica njihovega dela.

Prav gotovo se Humana pri svojem delu spopada tudi z mnogimi izzivi in eden takih je pripraviti prebivalce DVR sprejeti zdrava življenjska načela, sploh kar se spolnega življenja tiče, saj so posledice prenašanja spolnih bolezni in virusa HIV/AIDS naravnost grozljive.

Ravno okužba z virusom HIV/AIDS je tesno povezana s tabujem spolnega patriarhata na afriškem kontinentu. Moške spolne »nad-pravice« in ženske spolne ne-pravice predstavljajo veliko oviro pri zajeitvi te bolezni in osveščanju ljudi o njej. NVO, ki delujejo na lokalnem področju, pa silovito trčijo ravno v to oviro. Zakaj oviro? Ob vsej dobri organiziranosti NVO in izdelanih projektih, kot je npr. TCE v okviru Humane, je človekova miselnost še vedno tista, ki vodi tok življenja. Na odročnih lokalnih področjih, kjer so se prav v primeru Humane lotili težav odpravljanja okužbe z virusom HIV/AIDS, patriarhalna in nazadnjaška miselnost pride še posebej do izraza. In v danih pogojih je NVO težko vidno in pomenljivo spremeniti družbo in miselnost ljudi. Tako je lahko majhnost in lokalnost NVO hkrati njena pomanjkljivost. Iz tega razloga bi morda bilo lažje, če bi vlada države, kjer se projekt izvaja, sprejela nacionalni program o npr. mobiliziranju ljudi, ki so okuženi z virusom HIV/AIDS. Tako bi se program izvajal z vrha navzdol in tako morda imel večji vpliv na ljudi in bil tako bolj učinkovit, kar se je npr. zgodilo v Bocvani (Internet 38).

Izziv Humani, kakor tudi ostalim neprofitnim NVO, so gotovo tudi njeni sodelavci. Ni namreč enostavno najti ljudi, ki bi bili zanesljivi in pripravljeni delati v težkih afriških razmerah, pa še zastonj. Pod težke afriške razmere razumem najprej vroče in suho podnebje, potem družbeno okolje, ki pogosto ni kooperativno, jezik, pomanjkljiva oprema ali pa sploh nič opreme (npr. računalniška oprema, ki bi olajšala vnos in obdelavo podatkov). Naslednja ovira, ki je tesno povezana z opisano, pa je trk pričakovanih sodelavcev z realnostjo. Le-ta večinoma ni taka, kot si jo prej zamislijo. Vzpostavljati razvoj na krajih, kjer sploh ni njegovih zametkov, kjer ljudje dnevno živijo s

smrtonosnimi boleznimi in je tako tudi možnost okužbe sodelavcev velika, kjer so potrebe po sredstvih vedno večje od razpoložljivih... Vse to mnogokrat privede do obupavanja sodelavcev, celo do njihovega izpada, saj ne zmorejo nositi bremena dela. Verjamem, da iz enakih razlogov prihaja tudi do podkupovanja sodelavcev, še posebej lokalnih, saj so zaradi velikih obremenitev lažje podkupljivi. Prav tako menim, da se vestnost opravljenega dela sodelavcev NVO v danih pogojih, lahko zmanjša. Z opisanega stališča je neprofitnost tudi pomanjkljivost NVO.

Naslednji izziv, ki ga vidim, pa je tudi, kako iz malih projektov, ki se v okviru vsake NVO izvajajo na lokalni ravni, narediti viden prispevek k odpravi revščine. Pogosto je ravno majhnost in neodvisnost NVO njihova prednost, zaradi katere na lokalni ravni lahko uspevajo. Zaradi njihove nepolitične orientiranosti so zelo po volji lokalnim oblastem, zato tudi dovolijo delovanje NVO na lokalni ravni. Pa vendar, če bi majhne NVO želele doseči večji učinek svojega dela, bi se morale večati in politizirati. V tem primeru pa le-te ne bi mogle več neodvisno delovati in tudi lokalne države jih ne bi več tako podpirale. Zato smatram kot pomanjkljivost NVO ravno ta paradoks, namreč sponzorirati jih, da bodo lahko nadaljevale s svojim človekoljubnim delom, a hkrati poskrbeti za to, da ostanejo majhne in neodvisne.

Humana je v tem primeru našla kompromis, v svoje delovanje je aktivno vključila lokalno prebivalstvo. Na ta način na lokalni ravni deluje v največji možni meri (kar je tudi namen), lokalne vlade se ne počutijo izrinjene iz dogajanja, ampak so vanj aktivno vključene³⁴, zato Humano v njenem delovanju nadalje podpirajo. Večanje obsega delovanja Humane na ta način ni pomanjkljivost, ampak prednost, saj so pri svojem delu bolj učinkoviti. Tako Humana zadosti tudi 3. in 4. razvojni fazi NVO po Burnellu³⁵ in lahko rečem, da je NVO Humana pripravljena tvegati in uvajati nove metode dela v smislu sledenja zastavljenim ciljem. Pa ne le svojim, ampak tudi tistim, zastavljenim v MDG.

³⁴ Glej poglavje 2.3.6. (PRS).

³⁵ Glej poglavje 3.1.2.

Nenazadnje pa se je razvojna pomoč NVO na primeru Humane izkazala za izjemno učinkovito in kakovostno, to potrjujeta tudi obe podeljeni nagradi³⁶. Zato lahko na podlagi vseh zgornjih ugotovitev, na prevladujočih prednostih in na podlagi raziskovalnega dela tekom celotne diplomske naloge potrdim na začetku zastavljeno hipotezo: pri nujenju razvojne pomoči so lahko NVO zaradi svojega načina delovanja na lokalni ravni uspešne.

Na nudenje razvojne pomoči s strani NVO, kakor tudi s strani držav in multilateralnih organizacij, gledam kot na sodelovanje na poti k skupnemu cilju - odpravi revščine. Pa še en vidik je, ki bi ga rada izpostavila, namreč revščina ima mnogo obrazov, zato je tudi pri njenem odpravljanju potrebnih več pristopov. In prav za nobenega ni moč reči, da je napačen. Morda je le kateri bolj primeren in drugi manj.

³⁶ Glej poglavje 4.2.7.4.

6. SEZNAM VIROV

- 1 A/CONF. 198/11, dostopno na
<http://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/392/67/pdf/N0239267.pdf?OpenElement>
(03.06.2006).
- 2 A/RES/1710 (XVI), dostopno na
<http://www.un.org/documents/ga/res/16/ares16.htm> (02.06.2006).
- 3 A/RES/2626 (XXV), dostopno na
<http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/348/91/IMG/NR034891.pdf>
f (02.06.2006).
- 4 A/RES/35/56, dostopno na
<http://www.un.org/documents/ga/res/35/a35r56e.pdf> (02.06.2006).
- 5 A/RES/45/199, dostopno na
<http://www.un.org/documents/ga/res/45/a45r199.htm> (02.06.2006).
- 6 A/RES/55/2, dostopno na
<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/559/51/PDF/N0055951.pdf>
(02.06.2006).
- 7 Albright, Madeleine (2003): *Madam Secretary*. New York: Miramax Books.
- 8 *Annual Report 2003*, dostopno na
<http://www.humana.org/TextPage.asp?MenuItemID=49&SubMenuItemID=193>
(21.05.2006).

- 9 *Annual Report 2004*, dostopno na <http://www.humana.org/TextPage.asp?MenuItemID=49&SubMenuItemID=121> (10.04.2006).
- 10 Benko, Vlado (1997): *Znanost o mednarodnih odnosih*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- 11 Bennet, A. LeRoy, Oliver K. James (2002): *International Organizations Principles and Issues*. Pearson Education Inc, New Jersey.
- 12 Boli, John, Thomas M. George (1997): *World Culture in the World Polity: A Century of International Non-governmental Organization*. American Sociological Review 62 (April), 171-190.
- 13 Brown, M. Leann, Joanne M. O'Connor (1996): Cross-Pressures in Western European Foreign Aid. V Hook, Steven W. (ur.): *Foreign Aid Toward the Millenium*, 91-107. Boulder, London: Lynne Rienner Publishers, Inc.
- 14 Bučar dr. Maja, dr. Matija Rojec (2001): *Odnosi sever-jug*; Študijsko gradivo, I. del. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- 15 Bučar dr. Maja, dr. Matija Rojec (2002/2003b): *Odnosi sever-jug*; Študijsko gradivo, II. del. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- 16 Burnell, Peter (1997): *Foreign Aid in a Changing World*. Buckingham, Philadelphia: Open University Press.
- 17 *Consultation on the Future of EU Development Policy, Issues Paper 2005*, dostopno na

http://europa.eu.int/comm/development/body/theme/consultation/doc/Issues_Paper_EN.pdf (03.06.2006).

- 18 *DAC Statistical Reporting Directives, DCD/DAC(2000)10*, dostopno na <http://www.oecd.org/dataoecd/44/45/1894833.pdf> (03.06.2006)
- 19 *EuropeAid and Enlargement (2003)*, dostopno na http://europa.eu.int/comm/europeaid/decentr/coop/development_cooperation_and_enlargement_2003_en.pdf (03.06.2006).
- 20 *European Commission Report on Millenium Development Goals 2000-2004 (2004)*, dostopno na <http://www.undp.org/mdg/EC.pdf> (04.06.2006).
- 21 *Final Paris Declaration, 28.02-02.03.2005*, dostopno na <http://www1.worldbank.org/harmonization/Paris/FINALPARISDECLARATION.pdf> (02.05.2006).
- 22 Führer, Helmut (1996): *The Story of Official Development Assistance. A History of the Development Assistance Committee and the Development Co-operation Directorate in Dates, Names and Figures*. OECD, Paris. Dostopno na: www.oecd.org/dataoecd/3/39/1896816.pdf (03.05.2006).
- 23 Hook, Steven W. (1996): *Introduction: Foreign Aid in a Transformed World*. V Hook, Steve W. (ur.) *Foreign Aid Toward the Millenium*, 1-16. Boulder, London: Lynne Rienner Publishers, Inc.
- 24 Južnič, Stane (1980): *Kolonializem in dekolonizacija*. Založba obzorja, Maribor.

- 25 Kegley, W. Charles Jr., Eugene R. Wittkopf (2001): *World Politics; Trends and Transformation (Eight Edition)*. Boston, New York: Bedford/St. Martin's.
- 26 Keohane O. Robert, Nye S. Joseph Jr. (1971): Transnational Relations and World Politics, *International Organizatio*, 25 (Summer 1971), 266.
- 27 Kolarič, Zinka (1994): *Neprofitno-volonterske organizacije v Sloveniji*. Časopis za kritiko znanosti 22, 168/169, 107-108.
- 28 Leskošek, Vesna (1998): *Nova razmerja med državo in civilno družbo*. Socialno delo 37, 3/5, 189.
- 29 Mrak, Mojmir (2002): *Mednarodne finance*. GV založba, Ljubljana.
- 30 Pease, Kelly-Kate S. (2003): *International Organizations: Perspectives on Governance in the Twenty-First Century*. Upper Saddle River (New Jersey): Prentice Hall.
- 31 Pogorelčnik, Zala (2006): *Vpliv razvojne pomoči na etnično identiteto mladih v državah v razvoju: primer Gvatemale*: Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- 32 Reinalda, Bob, Bertjan Verbeek (2001): Theorising Power Relations between NGOs, Inter-governmental Organizations and States. V Bas Arts, Math Noortmann in Bob Reinalda (ur.): *Non State Actors in International Relations*, 145-160. Aldershot: Ashgate.
- 33 Rogerson, Andrew (2004): *The International Aid System 2005-2010: Forces for and Against Change*. London: Overseas Development Institute. Dostopno na: www.odi.org.uk/publications/web_papers/aid_system_rogerson.pdf (03.05.2006).

- 34 *TCE*, dostopno na
<http://www.humana.org/TextPage.asp?MenuItemID=48&SubMenuItemID=115>
(03.05.2006).
- 35 *The Charter*, dostopno na
<http://www.humana.org/TextPage.asp?MenuItemID=53&SubMenuItemID=186>
(04.04.2006).
- 36 *The European Union and the world* (2001): Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities.
- 37 *The Monterrey Consensus*, dostopno na
http://www.un.org/esa/ffd/Monterrey-Consensus-excepts-aconf198_11.pdf
(08.05.206).
- 38 *The TCE Structure*, dostopno na
<http://www.humana.org/tce/TextPage.asp?MenuItemID=43&SubMenuItemID=102>
(03.05.2006).
- 39 Thomas, Caroline (1998): Poverty, Development and Hunger. V John Bayliss in Steve Smith (ur.): *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*, 449-467. New York: Oxford University Press.
- 40 Tisch J. Sarah, Wallace B. Michael (1994): *Dilemmas of Development Assistance: the What, Why and Who of Foreign Aid*. Westview Press, Colorado.
- 41 Todaro Michael P. (1989): *Economic Development in the Third World (Fourth Edition)*. Longman, London.
- 42 Todaro Michael P.(2000): *Economic Developmen (Seventh Edition)*. Addison

Wesley Longman Publishing Co, London, New York.

- 43 Todaro P. Michael, Smith C. Stephen (2006): *Economic Development (Ninth Edition)*. Pearson Education, Harlow.
- 44 *UN Millenium Development Goals*, dostopno na <http://www.un.org/millenniumgoals/goals.html> (03.06.2006).
- 45 UNDP (1997): *Human Development Report 1997; Human Development to Eradicate Poverty*. New York: Oxford University Press.
- 46 Van Reisen, Mirjam (2001): *Directing EU Policy towards Poverty Eradication; From Commitments to Targets to Results*. Maastricht: ECDPM.
- 47 Weis, Thomas George, Gordenker Leon (1996): *NGOs, the UN and Global Governance*. Boulder: Lynne Rinnier Publishers.
- 48 Willetts, Peter (1996): *The Conscience of the World: The Influence of Non-governmental Organizations in the UN System*. London: Hurst&Company.
- 49 Zalaznik, Janez (2005): *Slovenska pomoč tujini kot instrument zunanje politike*. Fakulteta za družbene vede.
- 50 Internet 1: *Greenpeace*, dostopno na <http://greenpeace.org> (12.04.2006).
- 51 Internet 2: UNEP-WCMC, dostopno na <http://unep-wcmc.org> (12.04.2006).
- 52 Inetrnet 3: *Amnesty International*, dostopno na

<http://amnesty.org> (12.04.2006).

- 53 Internet 4: *Humana*, dostopno na
<http://www.humana.org> (04.04.2006).
- 54 Internet 5: *Poverty*, dostopno na
<http://en.wikipedia.org/wiki/Poverty> (24.04.2006).
- 55 Internet 6: *About DG Development*, dostopno na
http://www.eu.int/comm/dgs/developmnet/organisation/about_en.htm (24.04.2006)
- 56 Internet 7: *World Bank*, dostopno na
<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTABOUTUS/0,,pagePK:50004410~piPK:36602~theSitePK:29708,00.html> (26.04.2006).
- 57 Internet 8: *Members*, dostopno na
<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTABOUTUS/0,,contentMDK:20103870~menuPK:1697011~pagePK:51123644~piPK:329829~theSitePK:29708,00.html> (26.04.2006).
- 58 Internet 9: *World Bank List of Economies*, dostopno na
<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/DATASTATISTICS/0,,menuPK:232599~pagePK:64133170~piPK:64133498~theSitePK:239419,00.html>
(26.04.2006).
- 59 Internet 10: *List of recipients 2005*, dostopno na
<http://www.oecd.org/dataoecd/43/51/35832713.pdf> (26.04.2006).
- 60 Internet 11: *DAC List of ODA Recipients*, dostopno na
<http://www.oecd.org/dataoecd/43/51/35832713.pdf> (26.04.2006).

- 61 Internet 12: *DAC List of ODA Recipients*, dostopno na
<http://www.oecd.org/dataoecd/43/51/35832713.pdf> (26.04.2006).
- 62 Internet 13: *Overviews of the European Union Activities-Development*, dostopno na
[http:// europa.eu.int/pol/dev/overview_en.htm](http://europa.eu.int/pol/dev/overview_en.htm) (10.04.2006).
- 63 Internet 14: UNICEF, dostopno na
<http://www.unicef.org/index.php> (11.05.2006).
- 64 Internet 15: *World Bank*, dostopno na
<http://www1.worldbank.org/publicsector/anticorrupt/coraid.htm> (02.05.2006).
- 65 Internet 16: *Humana, The History*, dostopno na
<http://www.humana.org/TextPage.asp?MenuItemID=53&SubMenuItemID=138>
(04.04.2006).
- 66 Internet 17: *Member Organisations in January 2005*, dostopno na
<http://www.humana.org/TextPage.asp?MenuItemID=53&SubMenuItemID=139>
(04.04.2006).
- 67 Internet 18: *Humana*, dostopno na
<http://www.humana.org/TextPage.asp?MenuItemID=52&SubMenuItemID=136>
(08.05.2006).
- 68 Internet 19: *Makgabaneng listnership Survey in Botswana*, dostopno na
<http://www.humana.org/tce/TextPage.asp?TxtID=147&SubMenuItemID=180&MenuItemID=51> (18.05.2006).
- 69 Internet 20: *TCE in Zimbabwe*, dostopno na

- <http://www.humana.org/tce/TextPage.asp?MenuItemID=45&SubMenuItemID=115>
(03.05.2006).
- 70 Internet 21: *Humana - Awards*, dostopno na
<http://www.humana.org/TextPage.asp?MenuItemID=48&SubMenuItemID=118>
(18.05.2006).
- 71 Internet 22: *Perpendicular Estimate System*, dostopno na
<http://www.humana.org/tce/TextPage.asp?MenuItemID=44&SubMenuItemID=111>
(03.05.2006).
- 72 Internet 23: *Passion for People Movement*, dostopno na
<http://www.humana.org/tce/TextPage.asp?MenuItemID=44&SubMenuItemID=112>
(03.05.2006).
- 73 Internet 24: *Reduced Infection*, dostopno na
<http://www.humana.org/tce/TextPage.asp?MenuItemID=59&SubMenuItemID=169>
(03.05.2006).
- 74 Internet 25: *Peoples Cooperation*, dostopno na
<http://www.humana.org/tce/TextPage.asp?MenuItemID=59&SubMenuItemID=165>
(03.05.2006)
- 75 Internet 26: *Immune Boosting*, dostopno na
<http://www.humana.org/tce/TextPage.asp?MenuItemID=59&SubMenuItemID=166>
(03.05.2006).
- 76 Internet 27: *The next Generation*, dostopno na
<http://www.humana.org/tce/TextPage.asp?MenuItemID=59&SubMenuItemID=167>
(03.05.2006).

- 77 Internet 28: *A host of new Attitudes*, dostopno na
<http://www.humana.org/tce/TextPage.asp?MenuItemID=59&SubMenuItemID=168>
(03.05.2006).
- 78 Internet 29: *Organisation*, dostopno na
<http://www.humana.org/tce/TextPage.asp?MenuItemID=43&SubMenuItemID=104>
(03.05.2006).
- 79 Internet 30: *The TCE Structure*, dostopno na
<http://www.humana.org/tce/TextPage.asp?MenuItemID=43&SubMenuItemID=102>
(03.05.2006).
- 80 Internet 31: *Human Development Indicators 2003*, dostopno na
http://hdr.undp.org/reports/global/2003/indicator/indic_196_1_1.html (01.06.2006).
- 81 Internet 32: *Human poverty index (HPI-1) Rank*, dostopno na
<http://hdr.undp.org/statistics/data/indicators.cfm?x=17&y=1&z=1> (01.06.2006).
- 82 Internet 33: *Gender empowerment measure (GEM) Rank*, dostopno na
<http://hdr.undp.org/statistics/data/indicators.cfm?x=237&y=1&z=1> (01.06.2006).
- 83 Internet 34: *Indicators Tables*, dostopno na
<http://hdr.undp.org/statistics/data/indicators.cfm> (01.06.2006).
- 84 Internet 38: *International Development Association (IDA)*, dostopno na
[http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTABOUTUS/IDA/0,,contentM
DK:20051270~menuPK:83991~pagePK:83988~piPK:84004~theSitePK:73154,00.h
tml](http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTABOUTUS/IDA/0,,contentM
DK:20051270~menuPK:83991~pagePK:83988~piPK:84004~theSitePK:73154,00.h
tml) (03.06.2006).

- 85 Internet 35: *How IDA Resources are Allocated*, dostopno na
<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTABOUTUS/IDA/0,,contentMDK:20052347~menuPK:2607525~pagePK:51236175~piPK:437394~theSitePK:73154,00.html> (03.06.2006).
- 86 Internet 36: *A single department handling the Commission's external aid*, dostopno na
http://europa.eu.int/comm/europeaid/general/mission_en.htm (03.06.2006).
- 87 Internet 37: *Development - Homepage*, dostopno na
http://europa.eu.int/comm/development/index_en.htm (24.04.2006).
- 88 Internet 38: *TCE in Botswana*, dostopno na
<http://www.humana.org/tce/TextPage.asp?MenuItemID=45&SubMenuItemID=117>
(03.05.2006).
- 89 Internet 39: *Gender inequality in economic activity*, dostopno na
<http://hdr.undp.org/statistics/data/indicators.cfm?x=257&y=1&z=1> (26.06.2006)
- 90 Internet 40: *Gender inequality in economic activity*, dostopno na
<http://hdr.undp.org/statistics/data/indicators.cfm?x=256&y=1&z=1> (26.06.2006).
- 91 Internet 41: *HIV and AIDS estimates and data, 2005 and 2003*, dostopno na
http://data.unaids.org/pub/Globalreport/2006/2006_GR_ANN2_en.pdf
(17.08.2006).